

BÁCSMEGYEI NAPLÓ

XXVII. évfolyam

Szobotica, 1926 CSÜTÖRTÖK február 25.

55. szám

Megjelenik minden reggel, ünnep után és hétfőn délelőtt
Telefon: Kiadóhivatal 8—58 Szerkesztőség 5—10, 8—52

Előfizetési ár negyedévre 150 din.

Szerkesztőség: Aleksandrova ul. 4. (Rossia Foncière-palota)
Kiadóhivatal: Subotica, Aleksandrova ul. 1. (Leibach-palota)

A szlávok Olaszországban

Nincsics váratlanul Rómába utazott, hogy tárgyaljon a duce-val az adriai garanciapaktumról, amely a két ország határainak biztosítására volna hivatva. Tekintettel azonban azokra a riasztó hírekre, amelyek az olaszországi szláv kisebbség elnyomásáról időnként felbukkannak, valószínű, hogy Nincsics a diplomáciai szertartásban előírt formák közt érdeklődni fog a fasizmus igájába hajtott fajtestvéreinek sorsa iránt is. Ebben az esetben Mussolini bizonyára a legteljesebb mértékben meg fogja nyugtatni vendégét, hogy az olaszországi szlávoknak semmi okuk a panaszra, mert ugyanolyan elbánásban részesülnek, mint az állam többi polgárai.

Ezzel a várható felvilágosítással Nincsics kénytelen lesz megelégedni, hiszen nem áll módjában, hogy Olaszország belső politikai ügyeibe beleavatkozzék és már a triestini atrocitásokat kapcsolatosan kijelentette a hozzáintézett interpellációra, hogy egy idegen állam polgárait ért sérelmek reparálásának követelése kívül esik a kormány hatáskörén. Másfelől semmi kétség sem fér hozzá, hogy Mussolini diktatori öklét nem kevésbé érzik meg a fasizmus vérbeli olasz ellenfelei, mint a nemzeti kisebbségek, amelyeket a tartományi hatóságok a legkülönbözőbb jogfosztó rendszabályokkal ki akarának vetköztetni faji jellegükből.

Valóban: az isztriai szlovének egyenjogúak mindazokkal az olasz állampolgárokkal, akik nem tartoznak a fasizmus hívei közé. Az olaszországi szláv kisebbség szenvedései nem hozhatók összefüggésbe az olasz nép egyetemének nemzeti intoleranciájával, hanem csak azzal a politikai rendszerrel, amely mindennemű szabadságjogon átgazolva törtet a maga önhatalmuan kitűzött vakmerő céljai felé.

Az isztriai szlovéneket a legcsekélyebb panasz vagy látszat alapján meg lehet fosztani olasz állampolgárságuktól, gyermekeik iskolázását fortélyosan kieszt akadályokkal hátráltatják, nemzetiségi öntudatukat, anyanyelvükhöz és kulturájukhoz való hűségüket a legsúlyosabb próbának vetik alá. Azt a kálváriát, amelyre a viszonyok kényszere sodorta az olaszországi szlávokat, nem varázsolhatja rózsaligetté semmiféle hivatalos diszkrét és fájdalomosságát nem tompíthatja az anyaországból feléjük áramló együttérzés. A sebek gyógyulását pedig nem mozdíthatja elő kívülről érkező intervenció, csak az a belső katharizis, amelyen Olaszországnak ke-

resztül kell mennie, hogy a diktatura meredekjéről visszazökkenjen a demokrácia lapályára. Lehet-e szó kisebbségi jogokról ott, ahol az erőszak nyíltan hirdett kormányzati elv?

Amikor Radics a parlamentben arról kezdett beszélni, hogy a szlovének egyharmada az olasz jármot nyögi, a külügyminiszter ennek a kérdésnek feszegetését egy gesztussal leintette. A politika az egzisztenciák tudománya

és a felelős politikusoknak tisztában kell lenniük azzal, hogy egy fölöslegesen kiejtett mondat mennyi kárt okozhat. A jugoszláv nemzetgyűlésben elhangzó olaszellenes kifakadások külpolitikai feszültséget idézhetnek elő, anélkül, hogy az olaszországi szlávokon segíthetnének. Nincsics tapintata lehetővé tette, hogy barátságos szellemben folytasson megbeszélést Mussolinival a két országot érdeklő függő ügyekről

és ha sikerül a jugoszláv-olasz viszonyt kimélyítenie, ezzel hozzájárul az olaszországi szlávok sorsának enyhítéséhez mindaddig, míg a kisebbségi kérdés Olaszországban a legyűrt demokrácia talpraállításával gyökeresen meg nem oldódik. A kisebbségi jogokat maradék nélkül csak a nacionalizmus kinövéséitől és a háborús mentalitás utóregzésétől ment szintizta demokrácia valósíthatja meg.

Megkezdődik a frank-ügy parlamenti vitája

Meghiusultak a kompromisszum-tárgyalások Bethlen és az ellenzék között
A jobboldal botrányokat akar provokálni, hogy az ellenzék vádjait elnémita
Viharos események küszöbén

Budapestről jelentik: A kormány és az ellenzék között az utolsó napokban megindult kompromisszumos tárgyalások megheiusultak és szerda délelőtt már a nemzetgyűlés elé került egy a frankbizottság előadói jelentése, mint a kisebbségi vélemény, amelyek között olyan éles az ellentét, hogy

a kormánypárt nyílt hadüzenetnek tekintti a kisebbségi véleményt, az ellenzék viszont a legsúlyosabb kihívásnak minősíti a többségi jelentést.

Kedd este még Bessenyei Zénó egy utolsó kísérletet tett a kompromisszum létrehozására és felajánlotta az ellenzéknek, hogy ha eltekint a frankügy részletes parlamenti tárgyalásától, a kormány szívesen likvidálni fogja a frankügyet és olyan erélyes intézkedéseket tesz, amelyek kizárják a frankhamisításhoz hasonló esetek megismétlődését. Az ellenzék azonban nem fogadta el ezeket a feltételeket a tárgyalás alapjául, mert nem látott garanciákat azoknak teljesítésére.

Az ellenzék harcias hangulatát még csak fokozza, hogy Szcitovszky Béla házelnök nem hajlandó Peyer Károly kizárását határidejét megrövidíteni. Szcitovszky kijelentette, hogy ha az ellenzék kérésének teljesítésével reményt lelt volna arra, hogy a parlamenti harc enyhülni fog, akkor megtette volna az intézkedéseket Peyer kizárásának háttérmentésére, mivel azonban Peyerben az ellenzék csak új fegyvertársat akar a frankvitában, ezért sajnálattalra meg kell tagadnia a kérés teljesítését. Az ellenzék körében, különösen a szociáldemokratáknál ezért óriási az elkeseredés és ez még csak el fogja mérgecsíteni a vitát.

Harcias a hangulat a kormánypárt jobboldalán is, amelynek élén a nemrégiben még liberális Botlik József áll, aki kijelentette, hogy a frankhamisítás legfeljebb bulaszág volt, az ellenzék magatartása azonban már gonoszság.

A nemzetgyűlés csütörtöki ülésén Rubinek István, a többségi jelentés előadója három óras beszédben fogja a frankbizottság szerdán beterjesztett jelentését megindokolni, majd utána a kormánypárt vezérszónoka Szabó Sándor lesz, aki kijelentette, hogy a kor-

mánypárt szempontjából optimisztikusan ítéli meg a helyzetet. Hangsúlyozta, hogy

a kormánypárt szerint a kisebbségi vélemény a legsúlyosabb vádirat jellegével bír, amelynek megszerkesztésével Vázsonyi mint pótmagánvádoló lépett fel.

Az ellenzék kisebbségi véleményének tudvalevőleg Peyer Károly lett volna az előadója és egyelőre még nem bizonyos, hogy helyette ki fogja a kisebbségi véleményt megindokolni. Vázsonyi Vilmos ezzel kapcsolatban kijelentette szerdán, hogy nem tartja fontosnak, ki lesz az előadó, mert a kisebbségi vélemény minden beszédnél világosabban és részletesebben fejti ki az ellenzék álláspontját.

Minden képzeltet felülmúlóan elkeseredett lesz a frankvita

Pallavicini György örgről a jelentés feletti vitáról a következőképpen nyilatkozott:

— A frankvita minden képzeltet felülmúlóan elkeseredett lesz.

A vitának csak az lehet az eredménye, hogy a kormány távozik a helyéről.

Kivánatosnak tartom azonban, hogy az ellenzék ne ugorjon be a jobboldal provokálásának, mert bizonyosra veszem, hogy a kormánypártnak az lesz a taktikája, hogy botrányokat provokál és a viharokban résztvevő ellenzéki képviselőket kivezeteti az ülésteremből, ezután pedig az ellenzék egy részének távollétében kényelmesen és nyugodtan meg akarják szavazni a többségi jelentést.

Nagy Vince a többségi jelentésről a következőképpen nyilatkozott:

— Bennünket nem lep meg a többségi jelentés konklúziója, mert előre tudtuk, hogy a frankbizottság többségi tagjainak és a kormánypártnak mindenképpen a kormány megmentése a célja. Fontosabb a jelentés tartalma, amely végeredményben nem áll ellentétben a kisebbségi véleménynel. A kisebbségi vélemény a frankbizottságban felhalmozódott adatokat nagyon helyesen hiegsziti azokkal a negatívumokkal is, amelyek az ügyben döntő jelentőségűek. Ilyen negatívumok azok az elhallgatások, amelye-

ket Bethlen miniszterelnök nemcsak a nyilvánosság előtt, hanem a frankbizottság előtt első kihallgatása alkalmával is elkövetett. Fontos negatívum az is, hogy Wülldischgrätz herceg a bizottságban hozzáintézett kérdésekre kiérdő válaszokat adott. Mindent összevéve a rendelkezésre álló pozitív adatok és negatívumok kétségtelenné teszik a kormánynak és különösen Bethlen miniszterelnöknek felelősségét.

A magyar nemzetgyűlés napirendi vitája

A frankügy jelentéseinek beterjesztése után a magyar nemzetgyűlés szerdai ülésén mentelmi ügyeket tárgyaltak. Ezek során Nánássy Andor előadó ismertette Ulain Ferenc mentelmi ügyét, aki a Tisza-gyilkosság tárgyalásán Károlyi Mihályról kijelentette, hogy tudomása van arról, hogy Károlyi Mihályné Jeszenszky hadnagy ölésén ült és szerelmes leveleket írt hozzá. Ulain ellen ezért a kijelentésért Károlyi Mihályné rágalmaszért és becsületsértésért pert indított. A mentelmi bizottság javasolta Ulain mentelmi jogának felfüggesztését és a nemzetgyűlés egyhangúlag felfüggesztette Ulain mentelmi jogát.

Az ülés végén az elnök napirendi indítványt tett, amely szerint javasolja, hogy a nemzetgyűlés csütörtöki ülésére a frankbizottság jelentése feletti vitát tűzzék ki.

Rakovszky István szól hozzá a javaslatához és hangsúlyozza, hogy a frankbizottság jelentését nem lehet napirendre tűzni, mert az még nincs kinyomtatva és a képviselők között szétosztva. Ezzel az intézkedéssel az elnökség a szokásos tussolást akarja folytatni. Kijelenti, lehetetlenség, hogy Peyer Károly, a kisebbségi vélemény előadója ki legyen zárva a frankbizottság jelentésének tárgyalásáról és ezért kéri az elnököt, hogy a kizárást hatálytalanítsa. Szabó Sándor elfogadja az elnök napirendi indítványát, mert szerinte nincs semmi akadály, hogy a nemzetgyűlés a vitát csütörtökön megkezdje.

Rassay Károly: Olyan nagy örömmel van a jelentésben, hogy szívesen letárgyalását?

Vázsonyi Vilmos: Megértem, ha a lakodalmat szívesen valaki, de a temetést... Hegymegi Kiss Pál a napirendi javaslat ellen szól fel, majd Hoyos Miksa gróf kijelenti, hogy az elnök intézke-

dett a jelentés kinyomatása iránt.

Rassay: Mi közünk hozzá? A jelentés nincs itt!

Scitovszky elnök: Elrendeltem a jelentés kinyomatását.

Rassay: Nem tudom.

A nemzetgyűlés többsége ezután elfogadja az elnök napirendi indítványát, majd áttértek az interpellációkra. Ezek közül a legérdekesebb Rakovszky István interpellációja, amely Benes legutóbbi beszédével foglalkozik, melyben a csehszlovák külügyminiszter kijelentette, hogy Csehszlovákia bármikor kész Magyarországgal szerződést kötni. Ebben az ügyben szükségesnek tartja a magyar kormány állásfoglalását is, mert az döntő fontosságú. A kérdést a nemzetgyűlés kiadta válaszolás végett a külügyminiszternek.

A franküggy nem kerül a Népszövetség elé

A londoni Reuter-ügynökség jelentése szerint az angol alsóházban interpellációt intéztek Chamberlain külügyminiszterhez, hogy az angol kormány a magyarországi irankhamisítás ügyében tárgyalt-e idogen kormányokkal és kívánatosnak tartja-e a franküggynek a Népszövetség plénuma elé való terjesztését.

Chamberlain azonnal válaszolt az interpellációra. Kijelentette, hogy tárgyal a közvetlenül érdekelt államok kormányával és nem lát semmi okot fenforogni arra, hogy a frankhamisítási ügyet a szövetségesek a Népszövetség elé terjesszék.

Igazságot a Vajdaságnak!

A vajdasági radikális képviselők követelése

Beogradból jelentik: A vajdasági radikális képviselők pénteken délután négy órakor a Petrograd-szállóban értekezletet tartanak, amelyen megvitatják a kormány elé terjesztendő követeléseket.

A vajdasági radikális képviselők több követelése: az igazságügyi intézmények reorganizálása, az igazságtalan adók megszüntetése, az egységes adórendszer bevezetése, az ármentesítés fejlesztése, továbbá a községi választások kiírása.

Tiltakozni fognak a vajdasági radikális képviselők a radikális klubban és a kormány előtt a pénzügyi törvényben tervezett újabb adóemelés ellen is.

Titokzatos öngyilkosság a szombori temetőben

Egy ismeretlen nő ecetsavval megmérgezte magát

Szomborból jelentik: Szerdán este fél kilenc órakor a temetőcsész lakásánál valaki zörgött és segítségért kiáltott. A temetőőr kinyitotta az ajtót és egy nőt talált ott, aki abban a percben eszméletlenül összeesett.

Az ismeretlen nőt beszállították a kórházba, ahol dr. Grigorijevics főorvos megállapította, hogy a nő — valószínűleg ecetsavval — megmérgezte magát. Nyomban gyomormosást alkalmaztak, azonban nincs remény arra, hogy a szerencsétlen asszonyt megmentésék. Az öngyilkosjelőknél levelet találtak, amelynek szövege a következő:

„Kedvesem, vettem szíves soraidat, de most nem tehetek eleget kéredeknek. A napokban igen. A tanító ur velem fog sétálni. Utazás három-négy óra között. Ő távozni fog egy időre. Addig türelem, Olvashatatlan aláírás.”

A rendőrség megindította a nyomozást, azonban ezideig még csak azt sikerült megállapítani, hogy az öngyilkos keresztneve Sarolta. A nyomozás folyik.

A feloldott és visszavett nagybirtok

A gróf Bissingen-birtokból kétszázötven holdat kaptak a Pribicevics-párti kortesek — A gróf, a kortesek és a vrsaci agrárhivatal tisztviselői ellen megindult a bünvádi eljárás

Pancevóvól jelentik: Nagyarányu visszaélés ügyében indított vizsgálatot az agrárminisztérium. Még a múlt évben a választások előtt történt, hogy

gróf Bissingen az agrárreform céljaira lefoglalt birtokából 250 holdat eladott

Sztojanov Urosnak és ötvennyolc társának, mint agrárbérlőknek. Az eladást a vrsaci agrárhivatal előterjesztésére

Krizsman, akkori független demokrata agrárreform-miniszter 15.598. számú rendeletével jóváhagyta.

A radikális-független demokrata kormánykoalíció felbomlása után a terület radikális képviselői az eladásra felhívták Savakovics Lázár agrárreform-miniszteri államtitkár figyelmét, aki

a földvásárlások ügyében megindította a vizsgálatot.

A hetelig tartó vizsgálat megállapította, hogy gróf Bissingen a kétszázötven hold földet olyanoknak adta el, akiknek egyáltalán nincs igényjogosultságuk az agrárreformban való részvételre és csupán azért jutottak a földhöz, mert a Pribicevics-pártnak kortesszolgálatot végeztek.

Ez alapon Radics Pavle agrárreform-miniszter

44.190. számú rendeletével megsemmisítette a földeladást és elrendelte a föld telekkönyvi visszavezetését gróf Bissingen nevére. A miniszter egyúttal utasította a hatóságokat, hogy

az eladó, a vevők és a vrsaci agrárhivatal tisztviselői ellen indítsák meg a bünvádi eljárást.

Az agrárreform ügyében különben Mihajlovics Ljuba képviselő írásbeli interpellációt nyújtott be az agrárreform-miniszternek.

A tulzott centralizmus akadályozza az ország gazdasági fejlődését

Marinkovics Voja volt belügyminiszter beszéde a költségvetési vitában

Beogradból jelentik: A parlament szerdai ülését délelőtt fél tízkor nyitotta meg Szubotics Nikola alelnök.

Az első szónok Zsanjics dr. horvát federalista volt, aki az adók és illetékek kérdésével foglalkozott. Megállapította, hogy a népre nehezedő adóterhek éviselhetetlenek. Szerbiában sokkal kisebbek az adók, mint a Száván túli országrészekben. Szerbiában egy huszholdas gazda 800, Horvátországban 4815 dinár adót fizet. Az adók kiegyenlítése halaszthatatlan. A visszaszámítások egyetlen orvosszeret Zsanjics a föderációban, a széles alapon nyugvó autonómiákban jelölte meg.

Kritizálta ezután Zsanjics a mezőgazdasági állapotokat és kijelentette, hogy a pénzügyi bizottság nem nyújtott megfelelő segítséget az árvízkarosultaknak. Végül szövegét interpellációt nyújtott be a belügyminiszterhez a Horvátországban uralkodó csendőrállapotok miatt, de még mindig nem kapott választ az interpellációra.

Vesjenjak szlovén néppárti szintén az adók kiegyenlítését követelte, majd rámutatott a költségvetés bevételeinek és kiadásainak aránytalanságára. A mezőgazdasági kérdésekre átlérvé hangsúlyozta, hogy az állami uradalmak gazdálkodása nem rentábilis és a cukorrépa-, gyümölcs- és szőlőtermelés nem részesül a földművelésügyi minisztérium támogatásában.

Bdbics Antun Radics-párti szeméretven a nemzetgyűlésnek, hogy nem dolgozik eleget. A nemzetgyűlés naponta csak négy órát ülészik, holott kilenc-tíz óráig kellene dolgoznia, aháresak a parasztnak. (Nagy derűtség. Radics István is hangosan nevet.)

Markovics Pera demokrata fölémlítette, hogy a földművelésügyi minisztériumnak mindössze 200 millió a költségvetése, a csendőrség 400 millió költségvetésével szemben. Állást foglalt a közvetlen adók ellen.

Szubotics alelnök ezután bejelen-

tette, hogy Trifkovics Márkót súlyos gyász érte: édesanyja meghalt. Indítványozta, hogy a nemzetgyűlés fejezze ki részvétét az elnök iránt. A nemzetgyűlés az indítványt elfogadta, mire az elnök az ülést berekesztette és folytatását délután félhatra tűzte ki.

Délután félhatkor nyitotta meg újból a nemzetgyűlés ülését Szubotics alelnök. Kegyeletes szavakkal paréntálta el Lorkovics Ivót és szavalt a nemzetgyűlés tagjai állva hallgatták végig.

Marinkovics Voja tartott ezután nagy beszédet. Megállapította, hogy az állam bevételei 7 és fél milliárdot tesznek ki. Maga a kormány beismerte, hogy a polgárság adóterhei igen nagyok. Az ország nemzeti vagyona 30 milliárdot tesz ki, de gazdasági fejlődésének lehetőségei igen szerények. Jugoszláviát gazdag országnak mondják, de a népe szegény.

A költségvetést Marinkovics enigmának mondta. Szerinte meg kell változtatni az egész adminisztrációt és az állam szociális strukturáját. A külföldi tőke elkerüli az országot és ezért a kormány felelős. Eddig Radicsék miatt nem jött be külföldi tőke, de az utóbbi hét hónap e tekintetben semmi javulást nem hozott. A gazdasági fejlődés legfőbb akadálya a mindenáron való centralizálás. A tulzott centralizmus megszüntetésével az ország kiadásai is jelentősen csökkenének. Követelt Marinkovics a tisztviselő redukciót, a jó adminisztrációt és az önkormányzati választások kiírását.

Marinkovics után Uzunovics Nikola építészeti miniszter, pénzügyminiszter-helyettes szövegezt fel és köszönetet mondott Marinkovicsnak tárgyilagos beszédéért. Kijelentette, hogy az önkormányzati választásokat rövid időn belül kiírják.

Teszmanovics független demokrata és Majkics Koszta boszniai radikális tartottak még beszédet. Az elnök az ülést este félkilencor berekesztette és a legközelebbi ülést csütörtök reggel kilenc órára tűzte ki.

Újra egy jó vállalat

Krematórium épül Suboticán?

A Vreme szerdai száma hirt ad arról, hogy Suboticán az „Emberi Előrehaladás Egyesülete” a belügyminisztériumtól engedélyt kért egy krematórium felállítására. A Vreme azt is tudni véli, hogy a szubotici krematórium egészen modern, a mai kor igényeinek mindenben megfelelő lesz. Kellemes hullafülkékkel s egyéb kényelmi berendezésekkel. A krematórium építésének már csak egy akadálya van a Vreme szerint. Még nincs meg a felépítéséhez a vallásügyi minisztérium engedélye, de a belügyminisztérium már áttette az aktákat a vallásügyi minisztériumhoz.

Annyi a rossz vállalat mostanában Szuboticán, a régi vállalatok annyira inognak, hogy épen itt az ideje egy ilyen krematórium építésének. Ennek legalább a konkurrenciától sem kell félnie. Nagyon jó ötlet az Emberi Előrehaladás Egyesületétől, hogy amíg mások mozi, kávéház vagy bar építkezésbe ölik a pénzüket, ő krematóriumot épít. Az előknek ugyanis olyan jó dolguk van Szuboticán, miért ne legyen valami szórakozásuk a halottaknak is. Legalább megégetik őket...

Az egész dologban csak egy bibi van.

Ez a szubotici krematórium is alighanem csak annyira igaz, mint a Magyarországra furt alagut, meg a belmonasztrii kémfogat, amiről szintén cikkezett a Vreme. Szuboticán a krematóriumépítés tervéről ép olyan keveset tudnak, mint a szép című egyesületről, amely itt az emberi előrehaladás szolgálatára alakult. Pedig egy kis előrehaladás itt el is kelne, ha mindjárt krematórium nélkül is.

Félmiliós visszaélés a zagrebi dohányraktáraknál

A raktár igazgatója és tisztviselői megkárosították az államot

Zagreből jelentik: A zagrebi monopólium igazgatóságánál nagyarányu visszaélést fedeztek fel. A monopólium igazgatóság ellenőrei ugyanis észrevették, hogy a zagrebi és zagreb-környéki trafikosok lényegesen kevesebb dohányt vásárolnak, mint azelőtt. A megindított nyomozás megállapította, hogy a monopólium raktárak tisztviselői, köztük maga az igazgató is a nagytőzsdések számlájára nagymennyiségű dohányárut vettek fel a raktárból, a nagytőzsdéseket megillető nyolc százalékos árengedmény mellett.

A dohányt azután tovább adták a kistrafikosoknak hat és fél, hét százalék kedvezményrel. A trafikosok szívesen vásárolták a tisztviselőknél a dohányt, mert a raktárnál hivatalosan átvett dohányáru után csak hat százalék engedményt kaptak és így ezzel a rendszerrel egy százalékot kerestek, de egy százalék jövedelem jutott a tisztviselőknél, akik így jelentékeny összegeket szereztek.

Az érdekes családi ügyben a zagrebi ügyészség megindította az eljárást és megállapította, hogy a tisztviselők üzemei az államnak több mint négyszázezer dinár kárt okoztak. A visszaélésben részes tisztviselőket, addig is, amíg büntetőjogi felelősségüket megállapítják, elhelyezték Zagreből.

A fogak fehérek és erősek,
a száj friss és tiszt,
ez a hatása.

PEBECO

fogkrém használatának.

frízi ápolásra!

„PEBECO-COLD-CREAM“

KISEBBSÉGI ÉLET

A csehszlovák nyelvredeletről Jablonicki János pozsonyi képviselő súlyosan elítélő módon nyilatkozott egy magyar újságról. „Ez is olyan — mondotta — mint a többi törvény, amelyet itt alkotnak. Ezek tulajdonképpen mind amolyan alattomos törvények: Nyugat felé demokráciát demonstrálnak, befelé pedig a kisebbségek kíméletlen letörését célozzák. A legkitűnőbb törvények látszatát keltik, azok is valószínűk, ha az utolsó paragrafus nem így hangzana: „Ha azonban a közérdek kívánja, másképp lehet cselekedni.“ A saint-germaini szerződés meghatározta, hogy ahol husz százalék kisebbség lakik, annak anyanyelvét is hivatalosnak kell deklarálni. Mit tettek azonban a csehek Pozsonyban? Tizenhét magyar községet egyszerűen Galántához csatoltak. Ezenkívül egész házsorokat hagytak ki, ahol a lakosság magyar. Ily módon meg tudnám állapítani Prágáról is, hogy azt cseh kisebbség lakja. A legnagyobb hümbű az is, amit elkövettek a szlovákokkal, amikor Pozsonyt nevezték ki Szlovén-szko fővárosává, mert abból legfeljebb nagy cseh város lehet idővel, de sehogy fogja szlovák többség lakni.»

Sulyos helyzet elé állította az erdélyi magyar pártot a liberálisokkal kötött paktum. A párt tagjainak egyrésze, bár a központi vezetőség a legszigorúbb utasítást adta ki, nem szavazott a paktumot listára, hanem az ellenzéknek támogatta. A pártfegyelmet sértő tagokat több helyen, így Marosvásárhelyen, kizárták a pártból, de ezzel egyáltalán nem sikerült az egységet helyreállítani, mert a kizárt vezetőknek sok hívvük van a magyarság körében, akik disszidálással fenyegetőznek, ha a kizárást nem hatálytalanítják. A magyar párt egyik tekintélyes vezetője a kizárással így nyilatkozott: „Ellene vagyok minden emberáldozatnak. A románység és a magyarság magatartása váratlan viharoként érkezett meg, nem esoda, ha az első választás hatása alatt a vélemények ki nem alakulhattak, amint hogy a magyarság belső szervezőfőnöksége volt az oka az elért kudarcoknak is. Büntetőjogiilag, de magánjogiilag is: törvény nélkül nincs bűn. Fegyvelmsértés fegyelmi szabályok nélkül lehetetlen. A legszigorúbb lelkiismeretességgel megvizsgálandó tehát, mit mondanak a párt szabályai? Betartattak-e azok minden irányban? Vajon tényleg beleütközött-e azokba valaki? Természetesen ennek a kérdésnek a taglalásába csak az önvédelem és védelem legminszeszbb módjával és fenntartásával bocsátkozhatunk. Egyszerű osztracizmusmal, Fehérgoricával vagy autodafaiával a jelenkor morális és jogi fellegása szerint senkit sem lehet bojkotálni. A magyarság kebeléből senki sem alakulhat át vész-bíróssággá a lelkiismereti szabadság megfojtására. Különösen akkor, mikor arról van szó, hogy valakit a nemzet kebeléből kiszakítsunk és ezáltal esetleg kaput nyissunk a disszidenciának és a secesszióknak. Vigyázzunk erre a sikkamlós lépésre, amely semmiesetre sem a párt egységesítését, hanem érzelmi és formális meghontását szolgálja.»

A kizártak közt van Antalfi Endre író és orientalista, a Kemény Zsigmond-társaság elnöke. A megmondottan kizárást Molter Károly író, valamint Berde Mária író is bejelentették kérésüket a magyar pártból és az iradjáni társaságokból. Molter újságról előtt így indokolta meg lépését: „Nem lehetek tagja annak a pártnak, mely Antalfi Endrét kizárta sorából. Az iradjáni társaságot azért hagyom el, mert a magyar párt hivatalos lapja

bán, a »Ma«-ban, azt írta, hogy Marosvásárhely magyar irói lehetnek a tolat, nincs rájuk szüksége sem a magyarságnak, sem a városnak. Ezt a kijelentést régi kortesfogásnak látom, mely azonban sekélyes politikai iskolázottságra vall.»

Nagy fellünnést keltett, hogy Sándor József magyar képviselő Kolozsváron résztvett a győztes ellenzék ünnepi bankettjén. Sándor erről a lépéséről így nyilatkozott: „A választás előtt és alatt hűségemet és lojalitásomat teljes mértékben megőriztem, dacára, hogy folytonos ostromnak voltam kitéve, melyek arra akarták rábírni, hogy az általam képviselt kisebbségek nevében, az egyesült ellenzék irányában valamely politikai megállapodást csináljak. A

választások végleges befejezése után további paktum nem állván fenn, a szokott társadalmi érintkezést, melyet a magyarság érdekében minden irányban fenn szoktam tartani, felvettem, amint hogy azelőtt nem is zárkozhattam el. Hangsúlyoztam azonban, hogy ezt egyelőre tévesen, részéről ez a mozdulat csak egyéni társadalmi vonatkozású. De általában nagy hibának tartanám, ha a magyarság hátamegett minden aranyidőt felégetném. Ennek tartására annál inkább jogosítva vagyok, mert hiszen nemzetem kebelében kezdettől ezt az alapvető képviseltem. A politikai élet változandósága mellett nagy hiba volna a magyarság sorsát és jövőjét egyirányban feláldozni és én nem a gyűlöletet, hanem a szeretetet tartom tartós együttetésünk és lecsendesedésünk alapjának.»

ismert: A leány a főbíró felé kiáltott: *»Szervusz Mresarica. Két hét múlva újból találkozunk — a piperszki tansikón.«* Markovics Sztrojána ezután az öt kísérő csendőröknek előadást tartott a kommunizmusról és az oroszországi állapotokról. Kijelentette, hogy újból meg fog szökni és akkor Oroszországba megy, mert ott nem lehet őni. Markovics Sztrojánát a cetinjei börtönbe kísérik vissza.

A szuboticei jogi fakultás tanárai visszavonták Radics ellen tett feljelentésüket

Megelégszenek a közoktatásügyi miniszter szóbeli cáfolatával

Radics István újságról előtt kijelentette, hogy azok a hírek, mintha ismeretes maribori beszédében súlyos vádakot emelt volna a szuboticei jogi fakultás tanári kara és hallgatói ellen, nem felelnek meg a valóságnak. A szuboticei jogi fakultás tanárai — mint ismeretes — Radics ellen a maribori beszéd miatt feljelentést tettek a maribori törvényszéken, amely március harmadikára tűzte ki a főtárgyalást. A tárgyalás megtartására azonban nem kerül sor, mert a szuboticei jogakadémia tanári kara Radics cáfolata alapján visszavonta a feljelentést a közoktatásügyi miniszter ellen.

Stefanovics Jován dr. szuboticei egyetemi tanár ebben az ügyben a következőket mondotta a *Bácsme gyei Napló* munkatársának: — A szuboticei jogi fakultás tanárai valóban visszavonták a feljelentésüket, mert Radics István két ízben is nyilvánosan megcáfolta a maribori beszédéről közölt újsághíreket. Igaz, hogy a fakultás tanárai Radics miniszterrel szemben szuboticei tartózkodása alatt írásbeli cáfolatot kívántak. Később mégis megelégedtek Radics miniszter ismételt nyilvános szóbeli cáfolatával, amit az újságok is leközöltek.

Elfogták a montenegrói betyár-kisasszonyt

Elfogatása után a csendőröknek előadást tartott a kommunizmusról

Podgoricáról jelentik: A podgoricai csendőrség hétfőn délután heves harc után elfogta Markovics Sztrojánát, dr. Markovics Vukasinnak, a híres rablóvezér-orvosnak husz éves unokahúgát, aki február 8-án megszökött a cetinjei fegyházból, ahová tizenöt évi fegyházbüntetésének kitöltésére szállították. Markovics Sztrojána, mint a Bácsme gyei Napló már jelentette, a múlt héten levelet írt a cetinjei törvényszéknek és a levélben tiltakozott az ellen a híresztelés ellen, mintha őt az örök szöktették volna meg a fegyházból. A levelet, amelyet titokzatos módon juttattak el a törvényszék elnökéhez, dr. Markovics Vukasinnak is aláírta és a levélben a megszökött rabló-kisasszony közzölte, hogy állandóan a piperszki tansikón tartózkodik.

A podgoricai hatóságok vasárnap a piperszki tansikóra több csendőriárral küldtek ki a megszökött foglyok kézrekerítésére.

Az egyik kétfügű csendőriárról, amikor a piperszki-i erdőltöz ért, egy fa tövében két nőt és egy férfit pillantott meg, akik paraszt ruhába voltak öltözve, de feltűnően fiatalok és intelligens arcvonaltak. A csendőrök lesbe álltak egy másik fa mögé, hogy jobban megfigyeljék a gyanús alakokat és Mrsics Nikoleta csendőr-szakaszvezető az egyik nőben felismerni vélte a megszökött Markovics Sztrojánát. A csendőrök előlöttek rejtekhelyükről és megadásra szólították fel a tárgyságot, mire a gyanús alakok hirtelen visszafutni kezdtek.

A két csendőr Markovics Sztrojána után vetette magát.

A leány villámgyorsan futott az erdő mélyébe. A csendőrök több mint egy kilométert futottak a rablógyilkos leány után, míg végre elfogták.

A leány, akinél nem volt fegyver, pusztá kézzel támadt a csendőrökre, akik csak nagynehézen tudták megfékezni és bilincsbeverni a szökevényit.

Markovics Sztrojána ekkor cselhez folyamodott.

— Engedjétek szabadon, én nem vagyok doltánycsempész — mondotta. — Hogy hívna? — kérdezték a csendőrök. — Nikolics Angya — hangzott a válasz. Közben az erdő szélére értek, ahol egy bokorból két puskacső meredt a csendőrökre. A csendőrök még idejekorán egy szikla mögé bujtak és több lövést adtak le. Markovics Sztrojána szökésre akarta felhasználni ezt az alkalmat, a csendőrök azonban újra elfogták. A lövöldözésre figyelmes lett egy közelben haladó csendőriárról és a csendőrök segítségére sietett.

Markovics Sztrojánát tíz csendőr kíséerte be Podgoricára, ahol átadták a csendőrfőparancsnokságnak.

Markovics Sztrojána ekkor már beletörtődött sorsába és amikor a csendőriárral nagy elő vezették, a következőket mondotta: — Itt vagyok megint. Örül őrnagy ur? Remélem, kiűntöztél csendőreit, akiket tartóztatásom előtt jól megpofoztam.

Amikor a csendőriárról a fogházba szállították a leányt, az újság tájékoztatta Mresarica földmívelővel, akit Markovics Sztrojána gimnazium korából

A meggyilkolt szobor

Vértanu-halált szenvedett az ungvári Nepomuki Szent János

Ungvárról jelentik: Példátlan vandalizmussal végrehajtott vallás-gyalázás tartja izgalomban az ungvári magyarokat. A múlt év nyárán társadalmi gyűjtés után nagyobb összeget gyűjtöttek össze az ungvári katolikusok, melyből a város egyik külvárosában kápolnát és egy Nepomuki Szent János-szobrot építettek. Már a kápolna felszentelése alkalmával az ungvári huszita csehek köréből fenyegető hangok hallatszottak, hogy le fogják rombolni a Nepomuk-szobrot és meggyalázzák az új kápolnát. Az ungvári katolikus magyarok üres fenyegetésnek vették a husziták ki-rohanásait és egyáltalán nem őrizték a szobrot. Ez a könnyelműség azonban megbosszulta magát: a husziták hétfőn éjszaka beváltották a fenyegetést, az ungvári Nepomuki Szent János vértanu-halált szenvedett.

Néhány tulbuzgó lelkes huszita fiatalember a talapzatról ledöntötte az embermagasságu szobrot, aztán baitákkal nekiesetek és alaposan megcsonkították.

Az elvetemült vallásgyalázók barbár munkája csak reggel derült ki, amikor a rendőrség nyomban megindította a nyomozást, eddig azonban a vakmerő huszita fiatal-embereket nem tudták elfogni.

Iskola-statárium Doroszlovón

Arveréseket tüztek ki az iskolai birságok behajtására

Doroszlovóról jelentik: A doroszlovóiak népesküldöttsége kereste fel szerdán Terzin György szombori tanfelügyelőt, akitől kérték, hogy orvosolja a község polgárságának egy régi sérelmét. A szerb iskolatörvény szerint a gyermekek betöltött hetedik életévük után hat évig kötelesek iskolába járni, míg a magyar törvény szerint a gyermekek hat éves koruktól tizenkét éves korukig iskolakötelesek. A doroszlovói iskola igazgatója évek óta feljeleníti azokat, akik — a magyar törvény szerint — tizenkét éves korukig járatták gyermekeiket iskolába. A községi előjáróság minden alkalommal megbírságolja a feljelenített szülőket. A birság évek alatt jelentős összegekre emelkedett és a községi előjáróság most elrendelte a végrehajtás foganatosítását a hátralékosok ellen.

Több gazda kis házára, egyetlen tehenére, vagy egy pár lovára tüztek ki árverést az iskolai birságok miatt, ami a doroszlovói földművesek között rendkívül nagy izgatottságot keltett.

Terzin György tanfelügyelő megballagatta a doroszlovóiak panasztát és kijelentette, hogy intézkedni fog, hogy a végrehajtásokat függeszték fel, mert a megbírságot gazdák nem vették a törvény ellen.

Izgalmas szócsata a novisadi közgyűlésen

A polgármestert egy bizottsági tag sulyoz becsületsértéssel illette

Novisadról jelentik: Novisad város kizségezett tanácsa szerdán délután folytatta a hétfőn megszakított közgyűlését, amely *várattamul óriási botrány* nyúl fejeződött be. A botrány közepontjában dr. Milovanovic Milovan polgármester és Popovics Jęta városi képviselő állanak és így a történetek annál is inkább kínos feltűnést keltenek, mert a polgármester is, Popovics is a radikális-párt tagja. A szerdai közgyűlés napirendjén egyébként a hidépítés kérdése szerepelt.

Plavšics Nikola városi főmérnök ismertette a hidépítés ügyét és indítványozta, hogy a város menesszen köldőrséget az építésügyi minisztériumba és kérjen határozott választ a minisztériumtól. Majdandó-e a minisztérium a hidat rövidesen felépíteni. Az esetben, ha a hid építésére nincs kilátás, tegyen a város ajánlatot, amely szerint, ha a minisztérium tíz-tizenöt évre átengedi a hidpénz szedésének a jogát, a város felépíti a dunai hidat. Kličin Mita hasonló értelemben szólalt fel, egyben közölte, hogy Trifunovic vallásügyi miniszter kijelentése szerint márciusban sor kerül a hidépítés megkezdésére. Mijatovic István, dr. Popovics Jęta, Vujevic Radován, Grosics Grujo és Gavrilovic György felszólalása után a közgyűlés elhatározta, hogy a város részéről küldöttség fogja felkeresni Uzunovic építésügyi minisztert, hogy a hidépítés ügyét megsürgesse.

A küldöttségnek, amelyet dr. Milovanovic Milovan polgármester fog vezetni, Popovics Dákó, Muntján György, Mijatovic István, Dobanovacki Veljko, dr. Popov Milorád, dr. Popovics Jęta, dr. Ilics Brankó, Jęlics Dimitrije, Szaradics Milán, Jovánovic Vászta, Gavrilovic Gyóka, Gerác Száva és Plavšics Nikola lesznek a tagjai.

A hidépítés kérdésének letárgyalása

után a közgyűlés foglalkozott a kátyi gátra vonatkozó tanácsi javaslattal is. Az ügyhöz Popovics Jęta dr. szólt hozzá és egy bizottság kiküldésével kapcsolatban kifogásolta Milovanovic polgármester eljárását, mire a polgármester megvonta tőle a szót.

Popovics erre sulyosan becsületsértő kifejezésekkel illette Milovanovic polgármestert, aki indulatosan kiáltotta:

— Nem engedem többé beszélni!

Felkiáltások: De joga van beszélni, folytassa.

Milovanovic polgármester Popovics felé: Én vagyok a polgármester, míg maga egy közönséges bizottsági tag.

Erre óriási botrány tört ki, a kizségezett tanács tagjai viharosan tüntettek Popovics mellett. A nagy zaj miatt lehetetlen volt tovább folytatni a tárgyalásokat, mire a közgyűlést berekesztették.

Elhalasztják a szubotikai adótüntefést

Szubotica város csütörtökön nem tart közgyűlést Az adósérelmek elmondására kijelölt szónokot felmentették a bizottsági tagságtól

Szubotica város csütörtökre összehívott közgyűlését Malagurszki Albe polgármester elhalasztotta és hír szerint a kizségezett tanács csak a jövő hét folyamán ül össze, hogy a csütörtökre összehívott közgyűlés napirendjét letárgyalja. Malagurszki polgármester rendelkezése nagy meglepetést keltett a városban, mert tekintettel arra, hogy a közgyűlés napján szándékoztak demonstrálni a szubotikai kereskedők a nagy adókivetések és szigorú adóbehajtások ellen, nagy érdeklődéssel várták a csütörtöki napot. A város vezetősége úgy nyilatkozott, hogy a közgyűlést amiatt kellett elhalasztani, mert a tanács még nem készült el teljesen a tárgysorozat előzetes letárgyalásával. Csak utóbb derült ki azután, hogy a közgyűlést Malagurszki polgármester a szubotikai Kereskedők és Gyárosok Egyesületének kérésére halasztotta el.

Szerdán délelőtt ugyanis Damjanovic Milán, a Lloyd titkára és Pendzics György kizségezett tanács tag vezetésével küldöttség kereste fel Malagurszki Albe polgármestert. A küldöttség közölte a polgármesterrel, hogy a szubotikai kereskedők és gyárosok egyesülete

véleményezés végett megkapta ugyan a városi javadalmi hivatal átszervezéséről szóló szabályrendelet-tervezetet, mindeddig azonban még nem tanulmányozták át. Mint-hogy a kereskedőkre nézve nagy jelentősége van a javadalmi hivatal átszervezésének, a küldöttség kérte, hogy a közgyűlést néhány nappal halasszák el, hogy addig betervezhessen véleményét.

A közgyűlés elhalasztása természetesen maga után vonta a kereskedők demonstrációjának az elhalasztását is. A szubotikai Kereskedők és Gyárosok Egyesületétől kapott értesüléseink szerint

a csütörtökre tervezett két óras sztrájk elmarad, a kereskedők nem fogják üzleteiket bezárni,

hanem az adóstatárium elleni tüntetést arra a napra halasztják, a melyik napra a közgyűlést összehívja a város vezetősége.

Nem utolsó pikantériája a városi politikának, hogy Brankován Iván bankigazgatót, akit a Kereskedelmi Egyesület kijelölt arra, hogy a kizségezett tanács legközelebbi közgyűlésén az adósérelmeket szóvá tegye, hirtelen felmentették a bizott-

sági tagság alól s a legközelebbi közgyűlésen már nem jelenhet meg. E pillanatban tehát nincs senki, aki az adósérelmeket a közgyűlésen szóvá tegye.

Betörők

az örizetlen lakásban

Egy szubotikai kereskedőtől nagymennyiségű ékszer és készpénzt loptak el

A szubotikai rendőrséget szerdán délelőtt arról értesítették, hogy ismeretlen tettesek kizségezték Szabó András szubotikai fűszerkereskedő Mrazarityeva-ucca 10. szám alatti lakását. A rendőrség nyomában megindította a nyomozást, amelynek során eddig csak azt sikerült megállapítani, hogy a betörés tettesei ismeretlenek voltak a helyi viszonyokkal és így a kellő terepösmerettel rendelkezve hatoltak be a fűszerkereskedő lakásába.

Szabó András kereskedő ugyanis családjával együtt kedden este meglátogatta anyósát, akinél éjszákára is ott maradtak, úgy, hogy Mrazarityeva-ucca 10. szám alatti lakásukban kedden éjjel senki sem tartózkodott. A betörők kétségtelenül tudták, hogy a házbefeltek hamarosan nem térnek haza és így zavartalanul dolgozhatnak. A lakás egyik uccai ablakát benyomták és azon keresztül másztak be a lakásba, ahonnan minden értékes holmit magukkal vitték. A betörést csak szerdán délelőtt fedezték fel. Szabóé ugyanis ekkor ment haza és meglepődve tapasztalta, hogy valamennyi szekrény tárva-nyitva, üresen áll. Mint később megállapították, a betörők nagymennyiségű ékszer, készpénzt, ruhaneműt és ezüst evőeszközöket vittek el, mintegy hatvanezer dinár értékben.

A rendőrség a vakmerő betörők kézrekerítésére széleskörű nyomozást rendelt el.

Egy kritikus albumából

Írta: Baedeker

Csak azt a háborút tekinthetjük igazán megnyertnek, amelyet megse indítottunk — amelyet sikerült elkerülni. Ugy, hogy el lehet mondani: több csatát nyertek meg a minisztériumokban és a követségi palotákban, mint a harctereken. Mert az elmaradt háború mind a két küzdő fél nyeresége, a megvívott pedig az egyiknek — s nem ritkán mindkettőnek — a veresége.

Aki azt állítja, hogy időnkint szükség van háborúkra (s van nem egy komoly tudós és történész, aki ezt hirdeti), alapjában nem mond egyebet, mint hogy az emberek: vadállatok, akikből korszakonként kitör a rombolás dühe s a vágy, hogy fölfalják egymást. Hízlelőbb magyarázatát adni annak a megállapításnak semmiképpen se lehet. Mert ha az ember: ember, ha mindig az és sohase vadállat, akkor mire való és hogy' törhet ki a háború?

Háborúk által a győző sose nyerhet annyit, amennyit a győztes fél veszít. Az emberiség és a kultura tehát okvetlenül a rövidebbet húzza.

Egy uriembertől hallottam:

— Ez a háború és ami utána jött, eszembe juttat egy párbajt, amelynél az egyik félnek a segédje voltam. A jó fiú nem volt valami vérengző természet s nem is valami elsőrendű cölvő, de azért rálőtt az ellenfélre, csak úgy «kapásra». S mikor az szegény holtan

terült el a földön, az én emberem mélyeséges fájdalommal, ijedten kiáltott: »Nem ezt akartam!«

A háború előtt azt mondták a politikusok, hogy »ez így nem maradhat«, azt a fölfegyverzett békét, amely akkor dúlt Európában, az államok »nem bírják ki tovább.« Nos és a mostani fegyvertelen háborút meddig bírják ki a nemzetek? Nem jobb a fegyveres béke, mint a fegyvertelen háború?

Egy költő sóhaja:

— Sohase éreztem olyan élénken, mint ebben az évtizedben a vágyat léghajóra vagy repülőgépre ülni s a fellegek fölé szállni. Sose kíváncsi voltam annyira a magaslatok szűzi légkörébe, mint most, amikor »idelelt« olyan miázmás lett a földi atmoszféra. Oh, menekülni innen s a levegőfértben venni lélekzetet, mily jóleső, fölszabadító, újjászülető érzés volna! Vagy pedig egy szigetét szeretnék, kicsi szigetét (Nagybritannia erre a célra túl nagy lenne), amelyet csupa romlatlan ember lakna, aki semmit se tud a háború borzalmairól és annak nem kevésbé borzalmas következményeiről — egy szigetét, ahol tiszta levegőt lehetne szivni és tisztát kilehelni. Mily egyszerű légváltás volna az! Egy akkora darab föld, mint Capri vagy (ha a Sors sokallná) egy még annál is kisebb, ahol nem látszana semmi, csak levegő és víz s az a darab szikla, amelyen csendes, elégedett, komiszág- és háborumentes életet élhetne az a kevészámú békés ember, aki lakná!... Sose vágyódtam így sóvá-

rogva egy ily magányos, szenvedélytelen darab földre, mint mostan, amikor itt olyan szomoruan és erőszakosan tülekedik a háboruban meggazdagodott és elszegényedett népség, amikor munkáért, kenyérért, lakásért, mindenért verekedni kénytelen a megbukott és pozícióvesztett ember, amikor oly zajos, ordog és kegyetlen a világi üzlet... Levegőt, tiszta levegőt kérek!

Szegény poétám, türelmmel kell lenned.

— Meddig?
Isten tudja! Talán a jövő évezred regényéig...

Ha nézzük a világhistóriát s tanulmányozzuk a háborúk történetét, azt találjuk, hogy az emberiség egyebek közt abban is különbözik a Bourbonoktól, hogy míg ezek mitse tanultak és mitse felejtettek, addig amaz sokat tanult ugyan, de még többet felejtett. Máskülönbem nem menne bele minduntalan egy olyan kalandba, aminő a háború.

Istennek ezt a parancsát: *ne ölj*, nagyon különbözőképpen magyarázzák. Foch marsall és Hindenburg tábornok egészen másként, mint Romain Rolland vagy a Bourdeauxi érsek... Ha a háborúban azt mondja egy katona: »én meg akarom tartani a tizparancsolat törvényét, amely szerint nem szabad ölni s ennélfogva nem foghatom a puskámat az embertársamra, még akkor se, ha az más nyelven imádkozik és káromkodik, mint én« — akkor ezt a katonát nagyon rövid tárgyalás után minden ünnepélyes szertartás nélkül agyonlövők. Azaz:

megölik, mert nem akart ölni. Halállal büntetik, azért komolyan vette a tizparancsolatot, amely első étappe volt a civilizáció országútján — kivégzik, mert meg akarta tartani azokat az erkölcsszabályokat, amelyekkel először ismeretik meg az üserdők egyszerű fiait, a négereket, indiánokat és egyéb primitív embereket, akiket épp ezekkel a tanokkal iparkodnak megnyerni a polgárosultságnak és a kereszténységnek.

Vannak, akik nem értik, miért keseregnek a kultura barátai a háború s a nyomában támadt bajok miatt. A nagy világégésnek egyik legszomorúbb jellemvonása, hogy sokan jól érzik, magukat benne, általa és utána, mint holdog nászutasok a mézesetek édes idejében, s akik tóra nyitott szemmel csodálkoznak, hogy másoknak ez a szinjáték nem tetszik. Igaz, a dögkeselyű is jól érzi magát a csata-téren s valószínűleg ő se érti, hogy mások mit találnak kellemetlennek és orrfacsarónak ráta

A békének százszor annyi ideig kellene tartani, mint a háborúnak, hogy jóvátehesse a károkat, amelyeket okozott s meggyógyíthassa a sebeket, amelyeket ütött. De lát lehetséges ez? Képzeltető ilyen béke? Hisztin az már maidein örök béke volna! S erre csak akkor lesz kilátás, ha az emberiség kipusztul. Akkor béke lesz. Örök béke...

A háború két táborba osztotta az európai emberséget, a béke — többé

Benyújtották a frankbizottság jelentéseit

A többségi jelentés politikai felmentést javasol — A kisebbségi vélemény megállapítja a kormány bűnös mulasztásait és rendszerváltozást követel

A többségi jelentés szerint Bethlen nem vette komolyan a frankhamisítás tervét — Rába súlyosan terhelő vallomását a bizottság kormánypárti tagjai megbízhatatlannak minősítik — „A frankhamisítás határozott célját nem lehet megállapítani” — Az ellenzéki vélemény pontról-pontra cáfolja a többségi jelentés megállapításait — Bethlen már 1922-ben tudott a frankhamisítás tervéről — A kormány tagjait súlyosan kompromittálja a frankbizottság vizsgálata — Farkas Tibor és Rassay Károly különvéleményt terjesztett be

A frankügy titkai a magyar nemzetgyűlés előtt

Budapestről jelentik: A frankbizottság jelentését *Rubinek* István előadó szerdán terjesztette a parlament elé. A jelentés mindenekelőtt megemlékezik a bizottság kiküldésének előzményeiről, a megalakulás formáságairól, majd elmondja, hogy a bizottság célja volt megállapítani: volt-e a frankhamisítók politikai céljuk és a büntetéseket összekötésbe hozhatók-e felelős állásban levő politikussal, illetve politikai vagy társadalmi egyesületekkel, végül, hogy a bűncselekmény megelőzése, meghusítása vagy kinyomozása körül megállapítható-e a kormány politikai felelőssége.

Bethlen novemberben értesült a frankhamisításról

A jelentés ezután részletesen közli azt a *tényállást*, amelyet a bizottság a tanúkihallgatások alapján állapított meg. Az ismert részletek hosszadalmas felsorolása következik, de közben gyakran kerülnek elő olyan részletek, amelyek eddig nem jutottak nyilvánosságra, illetve azokat hivatalosan nem erősítették meg. A frankhamisítás eszméje a *letartóztatottak által meg nem nevezett külföldi forrásból ered* és arról Nádossy már három év előtt tudott, de

tudomása volt a hamis frankokról Kozma Miklósnak, a Magyar Távirati Iroda vezetőjének is, akivel dr. Horváth Loránd magántisztviselő novemberben közölte, hogy

a Nemzeti Szövetségben ládába csomagolva hamisfrankok vannak, a melyeket egy társaság a közeljövőben akar értékesíteni.

Horváth Loránd felhatalmazta Kozmát, hogy közölje ezt Bethlennek, vagy Prónay báróval, a miniszterelnök államtitkárával.

Bethlen ekkor Genfben készült és Kozma a következőképp mondta el a dolgot Bethlennek a nemzetgyűlés folyosóján:

„Kegyelmes Uram, egy olyan *fantasztikus marhaságot* jelentettek nekem tegnap, amelyet alig akarok Neked megmondani. Egy ur, akit én nem ismertem és akinek a nevét én nem mondhatom meg, azt közölte velem, hogy a Nemzeti Szövetségben hamis frankok vannak, amelyek állítólag rossz hamisítványok és ezek értékesítésére állítólag rövid időn belül sor kerül”. Kozma vallomása szerint a miniszterelnök ekkor ránézett csodálkozva és azt mondotta: „Köszönöm!”

Kozma jelentése indította arra a miniszterelnököt, hogy nyomban levelet írjon báró Perényi Zsigmondhoz, a Magyar Nemzeti Szövetség elnökéhez, amely levélre azután báró Perényi

Zsigmond válaszolt. Perényi ugyanekkor audienciát kért és *kijelentette, hogy az ügyről Nádossy is tud*. Prónay ezt jelentette Bethlennek, aki a következő megbízást adta Prónaynak:

— *Menj el Nádossyhoz és mondd el neki az előzményeket, add nevében azt az utasítást neki, hogy nézzen utána a dolognak és akadályozza meg.*

Prónay teljesítette a megbízást és Nádossy kijelentette, hogy majd utána néz a dolognak.

Titkos kiküldetésben

December 15-én a külügyminiszterium Hágából táviratot kapott, hogy Jankovichekat, akik arra hivatkoznak, hogy az országos főkapitány titkos kiküldetésében vannak, hamis frankok beváltásán értek.

A külügyminiszter a következő választ küldte:

»M. kir. követségnek

Hága.

8. szám alatti távirati jelentésére: Pénzváltás kétségtelenül jóhiszemű, kiküldetés fennáll.

Walko s. k.

Budapest, 1925 december 15.

Nuber.»

Másnap, december 16-án egy második távirat érkezett a hágai m. kir. követségtől a külügyminiszterium címére a következő tartalommal:

»Szigoruan bizalmas.

Itteni külügyminiszterium közli, hogy Jankovich Arisztidnek Amszterdamban megtalált podgyászában egész koffer hamis bankjegy találtatott.

Forster»

Csak ekkor határozta el a külügyminiszterium, hogy tartózkodik minden intervenciótól.

Kérjen szabadságot

Nádossy beismerte azt a hibáját, hogy a miniszterelnök utasítása ellenére nem nyomozott. Ugyanezt másnap a belügyminiszter előtt is beismerte, aki ekkor fogott először gyantát Nádossy ellen és *felhívta, hogy kérjen szabadságot*. Nádossy ezt nem tette meg, másnap mégis szabadságot kért. Másnap a belügyminiszter beszélt Windischgraetzrel, majd jelentette a miniszterelnöknek, hogy Windischgraetz bűnös és Nádossy bűnpártoló.

Január 3-án a belügyminiszter Nádossy-t a lakásán fogadta, elébe tárta a bizonyítékokat, mire Nádossy *részleges beismerő vallomást tett*, majd beismerését levélben közölte a rendőrséggel. Ezután megengedték Nádossynak, hogy Windischgraetzet felkeresse, majd utána nyomban letartóztatták.

Megállapítja a bizottság azt is, hogy az akció nem volt mentes bizonyos anyagi vonatkozásoktól sem. Mészáros az akció kezdetén vett részt a megbeszéléseken. Schulza szerepéről nem alakult ki pontos kép.

„A kormány nem felelős”

A bizottság ezután fölvetette a politikai felelősség kérdését és arra a megállapításra jutott, hogy

ha egy tisztviselő az ő személyével, hivatali állásának súlyával egy bűncselekményt titokban fedez, azért a kormány nem lehet felelős.

Rába ugyanazt mondotta, hogy már régen, a készítés egész tartama alatt ismert dolog volt, hogy a kormány tud a dologról. Ezt a herceg és Nádossy mondotta és a herceg hivatkozott névszerint Bethlenre is. De a bizottság Rábának nem adott hitelt, mert

Rába nem közvetlen tapasztalatból állította, hogy a miniszterelnök tudott az ügyről.

Egyébként több vallomásában szerepel, hogy siker esetén okvetlenül kormányváltás fog következni. Tehát az a

A miniszterelnök vallomása

Bethlen a bizottság előtt kijelentette, hogy *merő hazugság*, mintha ő bármit is tudot volna a dologról. Windischgraetz személye iránt politikai szempontból mindig a legnagyobb bizalmatlansággal volt. Windischgraetz 1923-ban valami általános tervet említett a miniszterelnöknek az irredenta egyesületek egyesítéséről. Bethlen kitérő választ adott, majd *tárgyalt Teleky Pállal*, aki kijelentette, hogy hallott a dologról és *úgy tudja, hogy Windischgraetz az anyagi eszközöket valamely külföldi valuta hamisításával akarja előteremteni*. Ekkor a miniszterelnök Teleky előtt utasította Nádossyt, hogyha ilyen pénzhamisítás terv megvalósítására irányuló cselekményt észrevenne, feltétlenül akadályozza meg. Ezután Bethlen semmit nem hallott hamisításról.

Megállapította a bizottság, hogy

Bethlennek nem volt semmi oka, hogy bizalmatlan legyen az országos főkapitánnyal szemben

és így, mint végső konkluziót a bizottság az előadottak alapján tényként megállapítja, hogy a

miniszterelnök Kozma közlésével, illetve Perényi levelével kapcsolatban a kellő intézkedéseket megtette

s azok megtétele során őt a legcsekélyebb mulasztás sem terheli.

A belügyminiszter felelőssége

A belügyminiszter december 18-ikán értesült az ügyről. Nádossy iránt előbb csak olyan irányban lehetett bizalmatlan, hogy a főkapitány hivatali mulasztást követett el. Ezért felhívta Nádossyt, hogy ne járjon be hivatalába. Később már kiderült Nádossy és Windischgraetz bűnrészsége, de mivel Nádossy csak azzal a feltétellel volt hajlandó beismerő vallomását megtenni, ha beszélhet Windischgraetz-cel, a belügyminiszternek ebbe bele kellett egyeznie. Másnap megtörtént Windischgraetz és Nádossy letartóztatása,

a bizottság tehát megállapítja, hogy a nyomozás során oly jelek, amelyekből a belügyminiszter politikai felelőssége akár valamely tényleges intézkedése, akár pedig valamely intézkedés idejében való megítélésének elmulasztása következte

furcsa eset állott volna elő, hogy a kormány önmagát buktatta volna meg, ezt pedig nem lehet felténni.

Rábán kívül Kurz Sándor előadta, hogy

Windischgraetz határozottan kijelentette, hogy a háttérben a kormány nemcsak hogy jóindulattal kezel az ügyet, hanem támogatni is fogja. Hasonlóan vallott Virágh János, a Terképszéki Intézet alkalmazottja, míg Windischgraetz Lajos herceg a hozzá ez irányban fölvetett kérdésekre vonatkozóan a vallomástételt megtagadta.

Viszont Nádossy kijelentette, hogy a kormányának egyetlen tagjával sem beszélt az akcióról.

ben megállapítható lenne — fel nem merültek.

Nem merült fel — a jelentés szerint — arra sem pozitív adat, mintha a berlini követség a frankhamisítási ügyben részese volna. Megállapítja még a többségi jelentés azt is, hogy

az akció nem volt semmiféle vonatkozásban Albrecht főherceggel, majd Gömbös állítólagos toborzása következik.

Gömbös és Teleki szerepe

Erre vonatkozólag — a jelentés szerint — *csak Rába tett ingadozó vallomást* és semmi más adat nem merült fel arra, hogy Windischgraetz telefonált volna ebben az ügyben Gömbösnek. Ezt a bizottság előtt Gömbös is, Windischgraetz is cáfolta.

Teleky Pál gróf szerepéről azonfelül, amit Bethlennek kapcsolatban állapítottak meg, a jelentés elmondja, hogy

Teleky, amikor 1922-ben értesült Windischgraetzről, hogy hazafias célra frankokat akarnak hamisítani, csak azért ismertette meg a herceggel Gerőt, hogy ő teljesen világossá tegye a herceg előtt a terv képességét.

Ezekután Teleky jóhiszeműségét is megállapítja a bizottság.

Szokol és frank

Rátér ezután a jelentés a szokolhamisításra és megállapítja, hogy a *szokolhamisítás és frankhamisítás között nincs összefüggés*, mert a szokolhamisítások külföldön követték el a trianoni béke becikkelyezése előtt; mások a bűncselekményt elkövető személyek; más eszközök felhasználásával követték el a bűncselekményt; mások a hamispénz értékesítésére vállalkozott egyének.

A bizottság ítélete

A bizottság lefolytatott vizsgálatának eredménye alapján a bűncselekmény politikai megítélés tekintetében véleményét a következőkben terjeszti a nemzetgyűlés elé:

A rendelkezésre álló anyag tüzetes és lelkiismeretes megvizsgálása és mérlegelése után megállapította:

a) hogy a bűncselekmény kezdeményezésének gondolatától, annak támogatásaitól és fedezésétől úgy a hor-

A titokzatos cél

A jelentés ezután elmondja, hogy nem lehet határozottan megállapítani, mi volt a bűncselekmény egyetemes és határozott célja.

Windischgraetz erre vonatkozólag *hazafias és irredenta okokra* hivatkozott, a többiek általánosságban hazafias célokat emlegettek, Jankovich a francia frank letöréséről és Erdély visszafoglalásáról beszélt, mások a kormány megújítását emlegették.

mány, mint a nemzetgyűlés minden tagja távol állott;

b) hogy

a büncselekmény felfedezése után a miniszterelnök és a kormány minden eszközt felhasznált, hogy a bűnügy minden vonatkozásában kiderítettség

és annak tettesei és részesei az illetékes bíróság elé állíttassanak;

c) végül, hogy a büncselekmény elkövetésével kapcsolatban annak megelőzése, meghátsítása, valamint a tettesek

Sulyos vádak a kisebbségi jelentésben

A kisebbségi vélemény mindenekelőtt a tényállást foglalja össze és elmondja, hogy

1922. év folyamán létesült egy titkos társaság, amelynek tagjait fel is eskették és amely hamis ezerfrankosok forgalombalozataláról akart bizonyos politikai célokat elérni.

Windischgraetz vallomása szerint a munka 1922 elején kezdődött és abban részt vett kezdettől fogva Nádossy Imre országos főkapitány. 1924 júniusában bekapcsolódott az ügybe az állam Terképeszeti Intézet és 1925 szeptemberben elkészültek ebben az intézetben a hamis frankok. Windischgraetz vallomásában elismerte, hogy társai voltak a pénzhamisításra irányuló szövetségben és hogy a terv kezdeményezője más volt, akit azonban nem akar megnevezni. Windischgraetz egyébként vallomásában állandóan kitérő válaszokat adott.

A tényállás egészen más, mint azt a vádirat feltünteti

A politikai felelősség szempontjából az első, aki bekapcsolódik az ügybe, Nádossy Imre országos főkapitány. A kiderített tényállás szerint szerepe egészen más, mint azt a vádirat feltünteti. Nádossy Imre tevékeny közreműködése nélkül a büncselekmény nyugodt és háborítatlan elkövetése évek során keresztül alig lett volna lehetséges. Nádossy Imre résztvett a megbeszélésekben és még akkor is, mikor Hágában a letartóztatások megtörténtek, az volt a szándéka, hogy a felelősség alól kivonja magát és a legrosszabb esetben minden felelősséget herceg Windischgraetz Lajosra hárít.

Bizonyíték erre nézve báró Prónay György államtitkárnak a parlamenti bizottság előtt tett vallomása, amelyben elmondja, hogy november 30-án átadta Nádossynak a Perényi-féle levél és előzményeinek ismertetése után a miniszterelnök megbízását, hogy nézzen utána az ügynek és tegye meg a szükséges lépéseket. Nádossy azt felelte neki, hogy vannak már bizonyos értesülései és úgy tudja, hogy Windischgraetz foglalkozik a szóbanforgó dologgal. Nádossy tehát még messze Jankov

Mikor szerzett tudomást Bethlen a frankhamisítás tervéről?

Rába Dezső, herceg Windischgraetz titkára a parlamenti vizsgálóbizottság előtt azt vallotta, hogy Windischgraetz Gerő Lászlóval gróf Teleky Pál hozta össze és mindkettőnek előadása szerint

gróf Teleky Pál vetette föl azt az ideát, hogy a Terképeszeti Intézet a legalkalmasabb a frankhamisításra.

A frankhamisítás kiderülése után pedig Teleky intézkedett, hogy a Terképeszeti Intézetben minden bűnjelet megszüntessék.

Ilyen előzmények után hallgatta ki a parlamenti vizsgálóbizottság gróf Teleky Pált. Gróf Teleky Pál előadta: „1922 első felében fölkeresett lakásomon herceg Windischgraetz és előadta, hogy egy idegennel áll összeköttetésben, akinek frankjegyek nyomására alkalmas kövek állanak rendelkezésére és hogy ezt szeretné fölhasználni hazafias célokból.

és részesei személyének megállapítása körül

olyan jelenségek, amelyekből a kormány bármely tagjának politikai felelőssége megállapítható lenne, fel nem merültek.

Mint ahogy az előadottak alapján ebből az ügyből kifolyólag a bizottság semmi további intézkedésnek szükségét nem látja, indítványozza, hogy a nemzetgyűlés a bizottság jelentését helyestől vegye tudomásul és a bizottság eljárását tekintse befejezettnek.

vich Arisztid és társainak hágal letartóztatása előtt kiadta Windischgraetz nevével.

Nádossy eleinte tagadta, mint ha bármit is tudott volna Jankovich és társainak terveiről és kijelentette, hogy jóhiszeműen adott Jankovichéknak futárigazolványt. Január 13-án vallomásában beismeri végre, hogy ő szerezte meg a hamis leveleket és január 17-én beismeri azt is, hogy

a szokolhamisító Mészáros Gyula az akció kezdetén benne volt a frankhamisítási ügyben.

Az országos főkapitányon kívül a második állami tényező, amely az ügyben szerepel, az Országos Terképeszeti Intézet. Megdöbbentő jelenség, hogy állami intézetben egy esztendőnél tovább folyhattak ugyszólván nyilvánosan az előkészületek a frankhamisításra. A munka a rendes hivatalos munkaidő alatt történt. Gerő László a felsőbbre és a titoktartásra való hivatkozással, ténylegesekkel kényserítette az intézet tisztviselőit a közreműködésre.

Nádossy közreműködése folytán bekapcsolódott az ügybe a külügyminisztérium is, amely Jankovich Arisztidnek kurirlevelet állított ki.

A negyedik hivatalos személy Zadravetz István tábori püspök, akinek lakásán volt egy ideig, a bűnügyi iratok tanúsága szerint, a hamis frankokat tartalmazó láda és aki az esküt az értékesítésére vállalkozó részesektől kivette.

Az ötödik vezető, hivatalos személy Baross Gábor, a Postatakarékpénztár vezérigazgatója, a TESZ ügyvezető elnöke, Baross Gábor, saját vallomása szerint, 1925 augusztustól fogva Nádossy Imre fölkerésére

résztvett a hamis frankok értékesítését tárgyaló tanácskozásokon.

Ezt, vallomása szerint, csak azért tette, hogy a társaságot a forgalombalozatalról lebeszélje. Ennek dacára, midőn a Nemzeti Szövetségből elszállították a hamis frankokat tartalmazó ládát, az reggeli hat órától a déli órákig az ő lakásán volt és onnan tudta nélkül ismeretlen emberek vitték el.

Ez a tény minden hozzáadás nélkül is már önmagában elegendő a kormány politikai felelősségének megállapítására.

Windischgraetz Mészáros Gyula kíséretében jelent meg nála,

aki már akkor arról volt ismeretes, hogy részese volt a szokolhamisítási ügynek.

Gróf Teleky Pál további előadásában kifejtette, hogy nem utasította el azonnal Windischgraetz, hanem Gerőt ajánlotta neki, mint szakértőt, mert általa akarta lebeszélteni a herceget a tervről.

Elmondja ezután gróf Teleky, hogy egy későbbi időben Nádossy Imre jelenlétében főm volt a miniszterelnöknél, akinek elmondotta a tervet, de egyúttal megnyugtatta, hogy a terv technikailag nézve szerint kivihető.

Bethlen István miniszterelnök a parlamenti vizsgálóbizottság előtt történt első kihallgatása alkalmával egyáltalában nem említtette föl a gróf Teleky Pál

által előadott tényleget. A miniszterelnök ezt azzal indokolja, hogy „főlölegesenek tartotta Teleky nevét megemlíteni, miután az ő szerepe ebben az ügyben, legjobb tudomása szerint, abszolút negatív volt.

A miniszterelnök elmondotta ezután, hogy 1922 végén őt felkereste herceg Windischgraetz azzal a tervvel, hogy bizonyos hazafias akciókat az ellentétek kiküszöbölésével egységesen kell vezetni a kormány felügyelete mellett.

Válasza az volt, hogy a döntést majd Nádossy Imre utján fogja vele közölni. Eközben jött be Teleky és elmondotta, hogy Windischgraetz azzal a tervvel foglalkozik, amely szerint hazafias célokra anyagi eszközöket valamely idegen pénz hamisítása útján teremtsék elő.

Egyúttal azonban közölte azt is, hogy Windischgraetz a tervről már lebeszélte. Ennek dacára a miniszterelnök Nádossynak a lelkére kötötte, hogy „ha ilyen pénzhamisítási terv megvalósítására irányuló cselekményt észrevenne, elvárja tőle, hogy azt föltétlenül meg fogja akadályozni.

Igy tehát

Bethlen miniszterelnök saját bevallása szerint már 1922-ben értesült a frankhamisítás tervéről.

A miniszterelnöknek már akkor haladéktalanul meg kellett volna indíttatnia a bűnvádi eljárást.

Ennek dacára a miniszterelnök ur, vallomása szerint, Windischgraetz 1923-ban és 1924-ben több ízben, talán háromszor vagy négyszer fogadta.

Báró Perényi Zsigmond november 27-én levelet kapott a miniszterelnöktől. A levél hangja komoly. De másfelől a levél tartalma nem szigorú. Amely percben bármilyen komolyságot tulajdonított a miniszterelnök ur a hírnök

Milyen mulasztásokkal vádolja a kisebbség a miniszterelnököt?

Gróf Khaen-Héderváry Sándor vallomása szerint a miniszterelnök előtt december 17-én már tudott dolog volt, hogy az a Jankovich Arisztid, akinél egy egész teli koffer hamis ezerfrankost foglaltak le, Nádossy Imre ajánlásával kapott egy állítólagos „titkos küldetés”ben a külügyminisztérium révén kurirlevelet. Minden oka meg volt tehát arra, hogy e pillanattól fogva Nádossy Imrét

legalább is megfigyeltesse és hivatalából nyomban eltávolítsa.

A miniszterelnök összes intézkedése az volt, hogy utasította Nádossyt, tegyen bővebb jelentést a belügyminiszternek.

December 18-án a miniszterelnök felszólította a belügyminisztert, hogy most már ő kérjen Nádossy Imrétől jelentést.

„A kormány tovább nem ekszponálja magát“

E mulasztások folytán az volt a helyzet, hogy Nádossy Imre és herceg Windischgraetz Lajos, akik a december 15-ikén és december 16-ikán Budapestre érkezett hágal táviratokról föltétlenül tudomást szereztek, valamint tudomást szereztek a Nádossy Imrét határozottan megvádoló december 21-ikén érkezett amszterdami ügyvédségi átiratról is: ezen idő alatt zavartalanul és nyugodtan megbeszélhették a nyomok eltüntetésének módját, megbeszélhették, hogy ki vállalja el esetleg a felelősséget és kiket nem szabad az ügybe belekeverni.

Az iratokból megállapították, hogy herceg Windischgraetz Lajost december 31-én este helyezték rendőri megfigyelés alá, mikor Benoist francia rendőrtiszt követelte és letartóztatása csak 1926 január 4-én következett be. December 16-tól december 31-ike este nyolc óráig tehát herceg Windischgraetz és Nádossy Imre minden felügyelet és ellenőrzés nélkül szabadon érintkezhettek egymással. Ez idő alatt éjszakai időjén is egészen a hajnali órákig tanácskoztak arról, miként lehetne magukról a felelősséget elhárítani, vagy miként lehetne legalább abban megállapodni, hogy a felelősséget kizárólag herceg Windischgraetz viselje.

A parlamenti vizsgálóbizottság előtt Rába Dezső előadta, hogy az ügy kikapartatása után Nádossy Imre telefonozott Windischgraetznek, hogy beszélni akar vele. Ez alkalommal, Rába előadása

szerint, Nádossy azt mondta a hercegnek:

„Kérlek, kedves Lajos, most azután már nem lehet semmit sem titkolni. A kormány tovább nem ekszponálja magát, sem én, sem más hivatalos személy. Nem marad más hátra, minthogy te magadra vállalad az egész ügyet.” A herceg ez ellen szabadkozott és a vallomás szerint azt mondta: „Ha ti és a hivatalos körök engem nem támogattok, nem csinálom.” A herceg azt öhajította volna, hogy egy terv szerint, amelyet Páter Bónis Arkangyal fejttett ki, mások vállalják az ügy ődiúját és Nádossy Imre ilyen irányba terelje a nyomozást. Nádossy Imre szerint ez a terv a hágal átirat megérkezése után már lehetetlen volt. Végre a herceg Nádossy Imre rábeszélésére beleegyezett abba, hogy mindent magára vállal és „semmi egyebet nem fog egész vallomása során mondani”.

Windischgraetz megerősítette Rábanak ezt a vallomását.

Alkudozik a belügyminiszter

Rakovszky Iván belügyminiszter előadta, hogy Nádossy utján herceg Windischgraetz december 25-ére, karácsony első napjának délelőttiére magánlakására rendelte. A beszélgetés folyamán tisztában volt azzal, hogy „Windischgraetz benne van”, nevezetesen akkor merült föl először a Terké-

pészeti Intézet neve és viszont megerősítette azt a régen fennálló gyanút, hogy a Nemzeti Szövetség is valamilyen formában benne van a frankhamisításban.

Ez az eljárás, a belügyminiszter szerint, a miniszterelnök tudtával történt.

Rába vallomásának a kormányt terhelő részei

Rába vallomásában megemlíti, hogy az értékesítést megelőzően igazgatói tanácskozás folyt Nádossy, Szörtssey, a Nemzeti Szövetség igazgatója és a herceg között arról, hogy Beűden levelet írt Perényinek, amelyben megígért, hogy az utjára való tekintettel, az értékesítést.

Rába Dezső a rövid vallomását a parlamenti vizsgálóbizottság előtt kiégszítette azzal, hogy

Windischgraetz és Nádossy előadása szerint a kormány, illetve a miniszterelnök tudtak a dolgról.

Minderre bizonyíték Windischgraetz herceg magatartása is. Windischgraetz, ahol cáfolni akar, határozottan nem mond. A parlamenti vizsgálóbizottság előtt arra az elnöki kérdésre, hogy a Térképészeti Intézet fölőnes hatósága közül ki volt a tervbe beavatva, azt felelte: »errevonatkozóan nem nyilatkozom«.

Arra az elnöki kérdésre, hogy Ná-

Természetesen ezért együttesen terhelőket a politikai felelősség.

A kisebbségi jelentés kiemeli, hogy csak a francia kiküldöttek határozott fellépése és vádjai után történtek meg a letartóztatások.

dossyn kívül milyen felsőbb hatóságokkal érintkezett, vagy melyeket hozott olyan helyzetbe, hogy azok tudomást szerezzenek arról az akciónál, újra azt felelte: »errevonatkozóan nem áll módomban nyilatkozni«. Az elnök azon figyelemztetése után, hogy ezzel általánosságban gyanúba keverheti az állami hatóságokat, ami az országnak kárára van, újra azt felelte:

— Nádossyn kívül a magam részéről senkire vonatkozóan nem nyilatkozhatom s ebben a tekintetben vallomásom itt megáll.

Még megdöbbenőbb herceg Windischgraetz Lajosnak 1926 február 22-én a királyi ügyészségnél történt kihallgatása. E vallomás szószerniti szövege a következő:

»arra a kérdésre, hogy a kormány, vagy a kormányelnök bármely formában tudott-e erről az ügyről, kijelentem, hogy törvényadta jogommal élve, a vallomástételt megtagadom.«

Nádossy

a szokolhamisítókkal is összeköttetésben állt

Megállapítja ezután a kisebbségi vélemény, hogy

a kormány politikai felelőssége a frankhamisítás lehetőségéért megállapítható még azért is, mert előzően elnézéssel kezelte a szokolhamisítási bünyügyeket.

Friedrich István nemzetgyűlési képviselő a parlamenti vizsgálóbizottság előtt azt vallotta, hogy már 1922-ben látott egy frankhamisítást, amelyet neki a szokolhamisításokból ismeretes Mészáros Gyula mutatott meg.

A miniszterelnök szerint Mészáros 1921 június 30-án tartóztatták le Bécsben és ő ebbe nem avatkozott, mert Mészáros és társai Ausztriában bizonyos ottani hatóságok tudtával és támogatásával készítették a hamis szokolokokat.

Döntő hatása volt erre vonatkozólag a magyar államrendőrség jelentése, a mely bizonyos osztrák hatóságok közreműködéséről részleteset tartalmazott.

A szokolhamisítókra vonatkozott Friedrich Istvánnak az a vallomása, hogy

»értük a kauciót dr. Baksay Miklós ügyvéd a kormány pénzből tette le és később, amikor azt fel akarta volna venni, azt az értesítést kapta, hogy a kaució már nem vehető fel, mert visszautaltatták a külügyminisztériumnak.«

Friedrich azonban egy harmadik szokolhamisítási ügyről beszél és ez a döntő. Szerinte 1922 nyarán egy láda hamis 500 szokolost hoztak be Grácból Mészáros és társai. Friedrich szerint Mészáros és Windischgraetz azt mondták neki, hogy

»ezt a ládát Nádossy elnökével szállították Windischgraetz villájába.«

Ime, megvan a teljes személyi összefüggés is a hamis szokolok forgalombahozatalának 1922. évi esete és a frankhamisítás ügye között.

A franciákkal szemben elkövetett hibák

A kisebbségi vélemény ezután kifogásolja, hogy a kormány megnehezítette a francia nyomozóközlegekkel való együttműködést, amiből egészen fölösleges diplomáciai konfliktus támadt. A kormányt felelősség kell tennünk — mondja a jelentés — azért, hogy a királyi ügyészség nyomozó szerepének jelen ügyben egészen szokotlan és

egész fölösleges előtérbe állítása által olyan színben tüntette föl az országot, mintha számukra a sértett felet képviselő francia rendőrségi megbízottak ellenőrzése feszélyező, vagy kellemetlen lehetne.

A kormány nem maradhat helyén

A kisebbségi vélemény végül megállapítja,

»ha a kormány, különösen a miniszterelnök, köteleességét komolyan teljesíti, a frankhamisítási ügy szegénétől megkímélhetné volna az országot.«

A felelősség elsősorban a miniszterelnök urat terhel. Másodsorban a belügyminisztert, a miniszterelnökségi államtitkárát, Jankeovich Arisztid reaktíválásának és nyugdíjazásának körülménye miatt a honvédelmi minisztert és a nyomozatnak 1925 január 5-től fogva történt irányításáért és fogyatékoságáért az igazságügyminisztert.

Éveken át lehetséges volt, hogy egy titkos társaság hamis frankok gyártásának tervét akadálytalanul szője, egy esztendőnél tovább lehetséges volt, hogy az Állami Térképészeti Intézetben valóságban nyilvánosan gyártották a hamis frankot az országos főkapitány védelme alatt.

Az a kormány, amely alatt ez megtörténhetett, nem maradhat a helyén. Az a kormány ebben az ügyben nem vezethet tovább a nyomozást, nem képviselheti tovább a vádat. Erre a feladatra csak érdektelen kormány vállalkozhatik, csak az alkalmas a teljes igazság pártatlan kiderítésére.

Farkas Tibor a frankbizottság további működését kívánja

Farkas Tibor véleményében hangsúlyozza, hogy a frankbizottság jelentésében megállapított tényállást nem tartja elégségesnek arra, hogy ilyen nagy jelentőségű politikai kérdésben a nemzetgyűlés határozatot hozzon. Ezért javasolja, hogy

a nemzetgyűlés hatalmazza fel a frankbizottságot tanúidézésre és eskü alatti kihallgatások foganatosítására és ezután a parlamenti vizsgálóbizottság folytassa működését. Indítványát Farkas Tibor a következőképpen indokolja meg:

1. Nem merült fel a frankbizottságban

perrendszerű bizonyíték arra, hogy a kormány, vagy annak egyes tagjai a büncselekmény elkövetésében aktív részt vettek.

2. Valószínű azonban, hogy a kormány gyengesége a kilengésekkel és bizonyos titkos szervezkedésekkel szemben, valamint a hazahas jelszavakkal évek óta történő visszaélések előmozdították a frankhamisítást.

3. Teljesen kizártnak tekinthető, hogy gondos kormányzat mellett magasállású állami tisztviselők évek során át elkövetették volna a frankhamisítást a nélkül, hogy erre a kormány rájött volna.

4. A nyomozásban bizonyos mulasztások terhelik úgy a miniszterelnököt, mint különösen államtitkárát, valamint a belügy-, igazságügy- és kereskedelmi minisztert, végül a Térképészeti Intézetet ellenőrző minisztérium vezetőit.

Rassay különvéleménye

Rassay különvéleményében indítványozza, hogy a Ház utasítsa a kormányt a politikai konzekvenciák levonására, mert a kormány a büncselekmény jelentőségét lebecsülte és annak sem megelőzésére, sem megtorlására a szükséges intézkedéseket nem tette meg.

Meghalt Lorkovics István

A horvát föderalista parasztpárt gyásza

Zagrebból jelentik: Dr. Lorkovics Iván képviselő, a horvát föderalista parasztpárt elnöke, szerdán délután meghalt. A hatvanéves politikust — mint a Bácsmegeyi Napló megírta — szélütés érte és az orvosok minden igyekezete ellenére is, elkerülhetlenülé vált a katasztrófa. Lorkovics kedden éjjel agonizálni kezdett és a halál szerdán délután négy órakor be is következett.

Skopljében elfogták a volt görög miniszterelnököt

További intézkedésig rendőri felügyelet alá helyezték a görög forradalmárok vezérét

Szkopljéból jelentik: A szkopljei rendőrség szerdán délelőtt előállította Plasztirasz ezredest, volt görög forradalmi miniszterelnököt, aki két nappal ezelőtt hamis utlevéllel érkezett Szkopljébe.

A görög hatóságok már napok óta hangoztatták, hogy Plasztirasz ezredes jugoszláv területen tartózkodik és a görög határ közelében készül betörni Görögországba, hogy élve álljon az összecskülvőknek és Pangalosz megbuktatásával forradalmi kormányt alakítson.

A görög kormány mindent elkövetett, hogy Plasztirasz tartózkodási helyét felkutassa és bár azt a föltevést, hogy Plasztirasz Jugoszláviában van, az S. H. S. hatóságok valószínűtlenné tartották, Pangalosz tovább nyomoztatott és a szkopljei görög konzul, Plasztirasz személyes ismerőse szerdán kétszetele-nül megállapította, hogy a forradalmi vezér Karas György néven Szkopljében tartózkodik.

A görög konzulátus által adott személyleírás és más adatok alapján a szkopljei rendőrség felkutatta Plasztiraszt és további intézkedésig rendőri felügyelet alá helyezte.

ÉHGYOMORRA FÉL POHÁR
SCHMIDTHAUER
FÉLE
Lenárt
KESERŐVIZ
jó étvágyat, kellemes közérzetet és munkakedvet biztosít. 921

HIREK

— **Uj tanfelügyelő Szubotican.** Szomborból jelentik: A szombori kerületi tanügyi inspektorátushoz szerdán érkezett meg a közoktatásügyi miniszter rendelete, amely Miklos Sándor szubotica tanfelügyelőt nyugdíjazza és helyébe Ispánovics Mátyást nevezi ki tanfelügyelőnek. Krmpolics Bogdán katonai szolgálatra bevonult bajmoki tanító helyébe Vulyasevics Bertát helyezték át Podgoricáról. Sasni István mileticsi tanítót központi szolgálatra rendelték be a szombori inspektorátushoz.

— **Kinszevők Szubotica város új pénzügyi tanácsnokai.** Beogradból jelentik: A belügyminiszter Pollakovics Danilót, a szubotica pénzügyigazgatóság számvevőségi főnökét, szubotica pénzügyi tanácsnokká nevezte ki.

— **Radics Pavle Massaryknál.** Prágából jelentik: Massaryk köztársasági elnök szerdán kihallgatáson fogadta Radics Pavle agrárreformügyi minisztert, továbbá Andrics Vlada és Milovanovics Bora agrárreformügyi államtitkárokat. Massaryk élénken érdeklődött Jugoszlávia agrárviszonyai iránt.

— **Felmentették állásától a szentai főszolgabíró.** Beogradból jelentik: Makszimovics Bózsó belügyminiszter szerdán felmentette állásától Atanaszjevics Milán szentai főszolgabíró. A felmentett főszolgabíró utódjára nézve még nem történt intézkedés.

— **Meghalt Trifkovics Márkó édesanyja.** Beogradból jelentik: Sulyos csapás érte Trifkovics Márkót, a parlament elnökét; édesanyja rövid szenvedés után kilencvenhárom éves korában Beogradban meghalt. A köztársaságban álló ősz matrona elhunyt három fia és széleskörű rokonság gyászolja. A szomorú alkalomból Trifkovics házelnöknek igen sokan fejezték ki részvétüket. Alekszandar király szintén részvétét fejezte ki. A házelnök szombori választói távirattalag kondoleáltak és koszorút küldtek Beogradba.

— **A meszicsi zárda új főnöke.** Noviszadról jelentik: Dr. Dimitrijevicz Vladimirt, a meszicsi zárda volt főnökét, aki 1923-ban mondott le, ismét zárdaifőnöknek nevezték ki. Dimitrijevicset a Meszicsel szomszédos Jablanka község lakossága nagy ünnepekkel fogadta.

— **Halálozás.** Becskerekéről jelentik: Majoros Armin torontálmegeyi tisztviselő ötven éves korában meghalt. Szerdán délután temették el nagy részvét mellett.

— **Demokrata képviselő beszámolója.** Beogradból jelentik: Petic Dragutin volt miniszter és Setyevrov Szlavko beszámoló tartottak Gospodjinciben. Setyevrov beszédében azt a kijelentést tette, hogy a bácskai szerbeknek kevesebb joguk van a Vajdaságban, mint a törököknek.

— **Hivatalvizsgálat a sombori munkásbiztosítóban.** Szomborból jelentik: A szociálpolitikai minisztérium rendelete alapján Mihajlovics Mihajlo, a szombori Mesna Kontrola tisztviselője hivatalvizsgálatot tartott.

— **Jegyzői áthelyezések.** Becskerekéről jelentik: Torontál-Temesvármegye alispánja Dózsa Jenő ilandsai aljegyzőt Szécsányba, Kanics Pál szécsányi aljegyzőt Handzsára, Bánátszki Rada községi jegyzőt Écskára, Zesztrian Dusán szanádi aljegyzőt Obiljityevóra, Bandics Izidort Szanadra helyezte át aljegyzőnek.

— **A bácsmegyei közgyűlés előkészítése.** Szomborból jelentik: Bácsbodrogmegye állandó választmánya szerdán ülést tartott. Az ülésen előkészítették a csütörtöki közgyűlés tárgysorozatára kerülő anyagot. Az állandó választmány elhatározta, hogy a tárgysorozat ki-lemeszáznál több pontját az előadók véleményezésére szerinti terjeszti elő.

— **A szentai bűnügyi kapitány betegsége.** Szentáról jelentik: Lukavac Tanc bűnügyi alkaptány egy hét óta súlyos beteg. Dr. Kuzszevics Milos polgármester Mánics Vojta rendőrfogalmazót bízta meg a beteg alkaptány helyettesítésével.

— **A szentai tanítók sérelme.** Szentáról jelentik: Raics alispán nemrég rendeletet adott ki, amely megfűtja a városi hatóságoknak, hogy a tanítóknak természetben szolgáltatás ki az évi hatvan méterháza tüzelőfát. Ehelyett havi harmincöt dinárt utaltatott ki tüzelési és világítási általány fejében. A rendelet érthető elkeseredést okozott a tanítóság körében. Azok a tanítók, akik mindeztől nem szállították el lakásukra az ez évi tüzelőfát, már nem is kaphatják meg fájukat. A tanítók szerdán értekezletet tartottak, amelyen elhatározták, hogy amennyiben a minisztérium és a közigazgatási hatóságok magukévé teszik az alispáni rendeletet, az államtanácshoz fordulnak panaszukkal és kérik a reájuk nézve sérelmes intézkedés visszavonását.

— **Újra megkezdik a noviszadi közuti hid építését.** Beogradból jelentik: Az építésiügyi minisztérium kiegyezett a noviszadi közuti hid építését végző német társasággal. A munkálatok hat nap múlva ismét megkezdődnek. A cég csupán azt kívánta, hogy a két és fél hónapos szünetet ne számítsák bele a költött tízennyolc hónapba, amely idő alatt a hidnak el kell készülnie.

— **Kezdődik a bicikli szezon.** Az idő tavaszra fordult, megkezdődött a bicikli szezon s egyidejűleg a bicikli-lopások szezonja is. Mint Noviszadról jelentik, ott az utóbbi időben tizenöt kerékpár tűnt el anélkül, hogy a tolvajnak nyomára tudtak volna jutni. Így e hónap elején Fojt István noviszadi kalapos Darányi-telep 26. és Varholik Mihály géplakatos Futaki-ucca 105. jelentették be kerékpárjaik nyomtalan eltűnését. Tegnapelőtt a noviszadi rendőrségnek sikerült letartóztatnia Dukics Tadija repülőszobrászkaplart, akinek hirdetésben megtalálták Fojt és Varholik kerékpárjait. A katonát letartóztatták s letartóztatták büntetését, Josipovics Péter repülőterti alkalmazottat is, aki a lopott kerékpárokra repülőterti számokat erősített.

— **A noviszadi esperantó-egyesület közgyűlése.** A noviszadi esperantó-egyesület március 7-én a református iskolában közgyűlést tart.

— **Letartóztatott zsebmetsző.** Lakatos Sándor stanisicai származásu zenész egy idő óta, amióta az emberek nem igen mulatnak, abból élt, hogy a Noviszad—staribecseji vonalon az utasokat kizsebelte. Kedden a szabálji állomáson akarta Eisler Janos ottani lakos zsebéből kilopni a pénztárcát, de Eisler tetten érte és átadta a rendőrségnek, amely beszállította a noviszadi ügyészség fogházába.

— **A pacseri hívők adták össze a templom villanyvilágítását.** Pacsirról jelentik: A pacseri római katolikus templomba bevezették a villanyvilágítást s a villanyt most szenteiték fel ünnepélyesen. A villanyos berendezést Tomek József fakereskedő indítványára a pacseri katolikus hívők adományozták. A csillárokat Cendel Ferenc földbírtokos és Tomek József adták, a fali órákat pedig Bárdny Gyula plébános, Kulics-Séfer, Öv. Szűcs Balázs, Racsmány József, Séfer István, dr. Vir György, Csernók András, Szévald Pál Hamik József és a Hertzeg-család.

— **Leccapolják a novakanizsai retek.** Beogradból jelentik: A novakanizsai környékhez tartozó tízezer hold retek a felsőbanáti ármentesítő társulathoz csatolták. A társulat a víz alatt álló retekét átvette és rövidesen megkezdte leccapolásukat.

— **Botörés.** Beeskerekről jelentik: Petrovics Nikola beeskereki kereskedő üzletébe ismeretlen tettesek behatoltak, mielőtt azonban bármit is elvihettek volna, a rendőr megzavarta őket. Petrovics Nikola üzletében ez a második betörés. Néhány nappal ezelőtt szintén betörők jártak az üzletben, akkor azonban nagyobb eredménnyel.

— **Szabadlábba helyezték a bélyeghamisító malomgépész.** Beeskerekről jelentik: Ivanica Nikola beeskereki malomgépész, a zagrebi bélyeghamisítás egyik gyanúsítottját, akit — mint ismeretes — a rendőrség a napokban újabb feljelentés alapján letartóztatott, a vádtanács szerdán szabadlábba helyezte.

— **A Vajdaságba jöttek lopni.** Szomborból jelentik: Kedden este Szomborból razzia-tartott a rendőrség és a Markovics-féle korcsmában két gyanús fiatalembert szőlített fel igazolásra. Semmiféle igazolvány nem volt náluk és ezért bevitték őket a rendőrségre, ahol megállapították, hogy az egyik Zahid Hadzics huszonnyolc éves prijadori, boszniai származásu, rovtomultu csavargó, a másik pedig Csurić Milorad smiljanovi származásu. Mindkettőt körözik a Vajdaságban betörés, zsebmetszés, lopás és hamis kártyázás miatt.

— **Elítelt tolvajok.** Noviszadról jelentik: A noviszadi törvényszéken szerdán tárgyalta Zigurszki Szveta, Katyánszki Bruno, Joszics Vlada és Jeremszki Miklós bűnügyét. A vádirat szerint Zigurszki Sztójkov Vlada álnév alatt egy kerékpárt csalt ki Lévai István sztribóbráni lakostól, majd megszökött. Turján, Katyánszki Brunóval együtt betört Radivojevic Máté gazda lakására, ahonnan élelmiszereket vittek el, Joszics Vladvával pedig Pekics Bogdán gazdától három zsák gabonát lopott, amelyet Jeremszkinél rejtettek el. A bíróság Zigurszkit három havi fogházra és hatszáz dinár pénzbüntetésre, Joszicsot egy havi fogházra, Katyánszkit tizenöt napi elzárásra és Jeremszkit ezer dinár fő- és hatszáz dinár mellékbüntetésre ítélte.

— **Felakasztotta magát — a kutban.** Szomborból jelentik: Holics Szinza-Borka 83 éves szlapári lakos különös módon eszelt ki, hogy az életét megsabaduljon. Holicsok udvarán új kutat ásának. Az öreg ember a furógépre akasztotta fel magát, úgyhogy kötéllal a nyakán a kutba zuhant. Az új kutban azonban még csak nyolcvan centiméter mély volt a víz és így nem fedte be Holicsot, de a hurok mégis megfojtotta és mire megtalálták, halott volt. Holics Szinza-Borka, aki buzgó nazarénus volt, levelet hagyott hátra, amelyben azt írja, hogy miután 83 tavaszt épségben, egészségben megélt, semmi értelme sincs annak, hogy tovább éljen.

— **Hangverseny a vöröskereszt javára.** A szuboticei állami főgimnázium vöröskereszt szekciója február 27-én (szombaton) este 8 órakor a Városi színházban a Vöröskereszt-Egylet javára hívós koncertet rendez. A műsor keretében Poljanc Ferenc gimnáziumi tanár ismerteti a Vöröskereszt-Egylet jelentőségét, célját. Három kamarazene szám mellett az est kiemelkedő pontja Gerhart Hauptmann „Elga” című drámájának előadása lesz. Az egyesületnek, valamint az előadásnak humánus céljára való tekintettel felhívjuk Szubotica magyarajku közönségét, hogy a művészi hangversenyt minél többen látogassák. Öt-husz dináros jegyek Vignól és Jedinstvóban kaphatók.

A Ma Este legújabb száma már megjelent. A kitűnő színházi lap bejelent, hogy ezzel a számmal megszűnik és beolvad a Színházi Élet-be.

— **Népkönyvtár a szombori tanácsok.** Szomborból jelentik: A szombori felsőtanácsok népkönyvtárát alapították. Az alapszabályokat szerdán jóváhagyólag küldte vissza a belügyminisztérium.

— **Ötezer dinár elaggott iparosok és iparosözegek számára.** A szuboticei iparos és polgári dalárda ezévi január hó 10-én a szegénysorsu elaggott iparosok és ezek özegei javára rendezett táncmulatság alkalmával eszközölt felülízetéseket, valamint Machmitz Samu hangszerész által a dalárda részére adományozott kotta-tartóért helyről is köszönetet mond a jószívű adakozóknak a rendezőség s kéri, hogy az 5.000.— dinár szétosztása céljából az érdekeltek jelentkezzenek adataik felvétele végett az Ipartestület irodájában (Trumbičeva ulica, Csirke-piac) legkésőbb március hó 10-ig. A pénzeszegek szétosztását erre a célra kijelölt bizottság március hó 14-én délután három órakor fogja eszközölni az Ipartestület helyiségeiben.

— **A Jadowker szuboticei koncertje vasárnap este lesz a Városi Színházban.** A koncertre néhány jegy még kapható Spórer Mornénál, a hangversenyt rendező jótékonyegyesület elnökénél. A már előjegyzett jegyek ugyanott átvethetők.

F. hó 27-én, szombaton este a Lloyd-ban rendezti jelmezes Purim-estélyt „Hakoah” és „Reusz” szuboticei zsidó ifjúsági egyesületek, mely az idény legclegánsabb jelmezbálja lesz. Meghívó kötelező. Kik meghívót tévedésből nem kaptak, úgy forduljanak a vezetőséghez.

Rézcsapok, sör-, bor-, víz- és gőz, mindenfajta rézőntények modell után, csapágyak, stb. legclegánsabb Braća Goldner jégcsokrány, fabutor és rézárnyrában szereshetők be. Subotica, Jugovicia ul. 20.

Kraljevbregi pénzgő a vezető márka

Dr. Ermenc József Sombor nőgyógyász és sebész rendel a Wödingner palotában minden nap d. e. 9-11 és d. u. 3-5. 1572

A „Hakoah” és „Reusz” által rendezendő Purim-estélyre a tagok kedves ményes jegyeket Braća Lehner ikeri uridivatüzletében vehetik át.

Dugulás, arauveres bántalmak, máj- és lépduzzadás, hát- és derektájiás ellen a természetadta „Ferenc József” keserűvíz, naponként többször bevéve, biztos segítséget nyújt. Tudományos megfigyelések beigazolták, hogy a „Ferenc József” víz allasi megbetegedések esetében is gyorsan és mindig enyhén hat. Kapható gyógyszerárakban, drogeriákban és fűszerüzletekben.

Az 500 dináros rejtély

A Bácsmegyei Napló szerdai példányai közt két olyan példány volt, amelyben a harmadik oldalon

Hatévi börtön helyett - felmentés
A beogradí felebbviteli bíróság elvi jelentőségű ítélete a kommunista izgatással vádolt újságíró bűnpörében

cikk a következő címváltozással jelent meg:

Felmentés — pár éves börtön helyett

A zagrebi felebbviteli bíróság elvi jelentőségű ítélete a kommunista izgatással vádolt újságíró bűnpörében

Ahinek bármelyik ilyen példány birtokába kerül és azt nyolc napon belül a kiadóhivatalnak beszolgáltatja,

500 dinár jutalmat

kap.

Aki a Bácsmegyei Naplóra előfizet, részvesz a márciusi sorsolásban, amelyen ötven értekes tárgy és 50, 200, 4000, 10.000 és 30.000 dináros nyeremények kerülnek ki sorsolásra,

— **Szólj meg, mit reggeltől?**
— Talán kávét, csokoládét?
— **Dehogy, Anyukám minden reggel egy csésze tejet ad és belőle 2 kávéskanál OVOMALTINE-t**
— **Ettől van oly szép piros-pozsgás, kerek arcom, ettől nőök, fejlődöm és erősödöm.**

Az OVOMALTINE azokat a legfontosabb tápanyagokat foglalja magában, amelyekre a szervezetnek a szövetek felépítésére, energiakifejtésre, hőtermelésre van szüksége és ezenkívül nagy mennyiségben tartalmazza az élet fenntartásához nélkülözhetetlen vitaminokat. Az OVOMALTINE a fejlődésben levő gyermekek növekedését, gyarapodását segíti elő, a felnőttnek erejét, egészségét, munkabíráját, életkedvét fokozza, az öregek számára kiapadhatatlan erőforrás.

Ára dobozonként 18.50 dinár

Kapható gyógyszerárakban, drogeriákban, fűszer- és élelmiszerboltokban.

Mintát és ismertetést ingyen küld:

Dr. A. Wander D. D. Zagreb Jurjevka ul. 37

KINTORNA

Az énekesnőnek azt mondja az orvos, hogy ha nem hagy fel a dohányzással, teljesen elveszti a hangját.

— **Hát akkor mit csináljak?** — kérdi a kétségbeesett énekes.

— **Dohányozzon nyugodtan tovább** — feleli az orvos.

Bíró: Miért gyújtotta fel a gazdája házat?

Szakácsnő: Mert nem kaptam kimezőt és látni szerettem volna a vőlegényemet.

Bíró: Micsoda összefüggés van közöttük és a gyújtogatás között?

Szakácsnő: A vőlegényem tüzőftő.

Tífuszjárvány pusztított egy bácskai faluban. A noviszadi egészségügyi főnökségtől kiküldött biztos előadást tart a községében a védekezés módjáról. Amikor már kimerítette tárgyát, kíváncsi, hogy hallgatói mennyit jegyeztek meg az egészből.

— **Hát mondja csak bátyám,** — fordul az első sorban ülő gazdához, — mit terjeszt legjobban a tífuszt?

— **A víz, kérem alássan!** — felel illetelmesen a gazdálkodó.

— **Éppen ezért mit kell csinálni a vízzel?**

— **Fel kell forralni.**

— **És aztán?**

— **Tiszta ruhán át kell szűrni.**

— **Jól van. Hát aztán?**

Itt már nem jut eszébe semmi a gazdának. Az egészségügyi kiküldött rosszalóan csóválja a fejét:

— **Hogy fogja maga elkerülni a tífuszt, ha nem ismeri az elemi óvintézkedéseket? Mit csinál a vízzel mielőtt iszik belőle?**

— **Már könyörgöm,** — vágja ki a gazdálkodó, — felesleges ezt nekem tudni. Nem iszom én kérem soha vizet, csak bort, azt is a magam termését.

— **Tegnap gondolatolvasási estélyt rendeztünk odahaza. Pista eldugott egy titot és a papa megpróbálta megtalálni.**

— **És megtalálta?**

— **Abban a pillanatban,** amikor láthatóan a székbe és beleült.

VALÓDI „LUBICH” HARMONIKÁT D. D. za Izradu Crevánál (Bélapar) Suboticán

NYILTTÉR.

Felhívás

Saját érdekében cselekszik, ha minél előbb beiratkozik a rövidesen megalakuló „POMOĆ” szülészeti, kiházasító és temetkezési egyesületbe Sombor, Arena bioskop, ahol a pénze biztos, mert bank kezeli. Minden városban és nagyobb községekben vannak képviselőink, akik a vidéki érdeklődőknek részletes felvilágosítást adnak és a beiratásokat részünkre végzik. Esetenként befizet Din. 30, és kap Din. 30.000. A szülészethetl befizet Din. 15, és kap Din. 10.000. Tagjaink havonta 5 esetet tartoznak befizetni, többet nem.

Szervezők

20.000

dinár segélydíjat fizet és 25 din. pótdíjat szed elhalt tagjai után a „Ciril Method” temetkezési egyesület Alapszabályok jóváhagyva. Tagokat felvesz regg. 8 órától d. u. 4 óráig. Iroda: Burnac István kereskedő, III. kör, Bene Sudarević ul. 103. Az Igazgatóság.

Alapító tagok felvételnek:

- Bogić Miloš kereskedő, III. kör, Beogradski put
- Belinović István kereskedő, III. kör, Masarikova ul.
- Vetro János kereskedő, VII. kör, Cara Lazara ul. 23.
- Fejes Károly kereskedő, VI. kör, Stipe Grgića ul.
- Kuthalek Ferenc kereskedő, VI. kör, Save Tekelije ul. 62
- Szabó Ferenc kereskedő, VI. kör, Save Tekelije ul. 30
- Futó Mátyás kereskedő, VI. kör, Ulička ul. 17
- Riesz Dezső kereskedő, V. kör, 13 Novembra ul. 11.

AUTOMOBILISTÁK

Költségvetés, melyet érdemes megjegyezni.

Évi átlagos 20.000 kilométernél egy amerikai automobil elhasznál 2400 kg benzint A 4 üléses FIAT 509 ugyanazon teljesítménnyel 900 kg „megtakarítás” 1500 kg benzint melynek mai ára 17.000 dinár. A FIAT 501-nél megtakarítás több mint 10.000 dinár. Olaj, gumi és fenntartási költségeknél a megtakarítás ugyanilyen arányú és ehhez nem kell több magyarázat. Tekintse meg garázsunkat, hol az összes típusok raktáron vannak és műyen leszállított áron azonnal szállíthatók a legkedvezőbb fizetési feltételek mellett.

Vajdasági FIAT képviselőt:

„AUTOMOBILIA” Subotica, Skadarska ul. 7. Telefon 151.

FELLENDÜL AZ ÜZLETE

ha csinos és izléses levélpapíron levelez!

Hogy a kisiparosok és kiskereskedők számára is megkönnyítsük, hogy olcsón szép és tetszetős nyomtatványokhoz jussanak, előnyárakat szabtuk meg kisiparosok és kiskereskedők számára.

Szállítunk

500 drb nagy levélpapírt, 500 finom borítékot összesen 180 dinárért és 1000 számlát 100 dinárért összesen 280 dinárért.

Olcsóbb mint ha cégjelző nélküli papíron levelez Olcsóbb mint ha papírszeletekre írja a számláit Minden nyomtatványt két vagy kívánaira három nyelven készítünk. — A szöveget mi lefordítjuk.

Jó papír. — Izléses kivitel.

Vidékre a megrendelés napján elküldjük a nyomtatványt.

Szállítás utánvétel mellett.

MINERVA NYOMDA SUBOTICA

METALLUM elemek zseblámpákba

Eladó

nagy bácskai községhez 1 km-re fekvő 81 katasztrális hold első osztályú

szántóföld

gyönyörű új épületekkel

Cím a kiadóban

1076

SZEREZZE BE a legújásabb modell-kalapot, ALAKITASSA AT a legújásabb „PARIS”

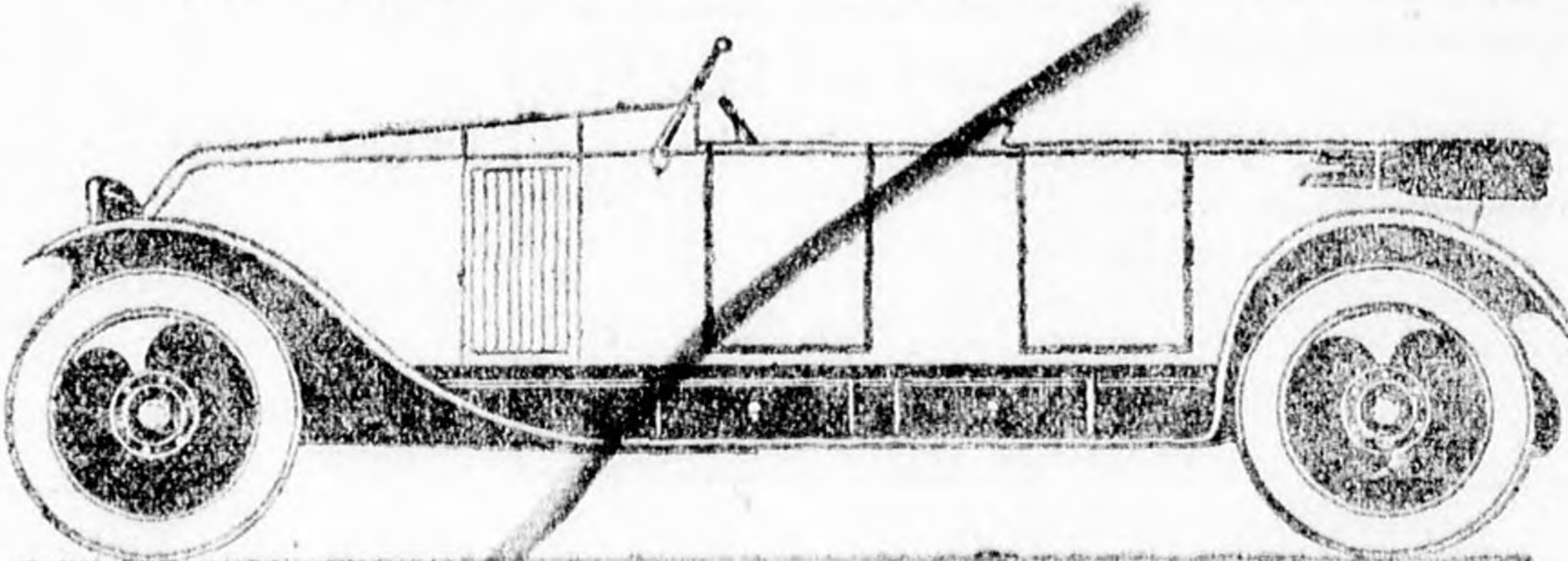
Szendi Jolanka nő kalapszalonjában. Edénypiac.

3 HP Szívógázmotor komplett eladó. Látható Teltseh Gáspár Nemzeti Mozi tulajdonosnál Sombor

Csok samottégla minél mérethben és SAMOTTISÉGI legolcsóbb áron Cserékályhák 1300 D-től felülre kapható Mihajlo Takac pecár, Subotica, Aglan ulica 3. (Zenésző mögött) 150

ELŐNYOMDÁT MÓDERNUL FELSZERELVE legolcsóbban szállít LEOPOLD SÁMUEL SABLONYARA SENTA 257

Renault-autók

12 HÓNAPOS RÉSZLETRE! Személykocsik, teherautók, autobuszok, traktorok, tűzoltó fecskenedők, villanyvilágítási telepek, hajómotorok, továbbá az összes autóalkatrészek állandóan raktáron vannak

KRAUSZ EDÉNÉL NOVISAD

a Renault gyár vezérképviselője Bácska, Bánát, Baranya és Osijek részére.

Chamotte-tégla és tiszta Horamit tégla és lapok Gáz-, fűtő- és fűtőcsövek Gyári raktár, gyári árak F. Indeisen Gustav Droeg Novisad Hotel Orient épület, Telefon 439.

Suboticán egy jólmunkás és torgalmas helyen fekvő modernül berendezett és gépekkel felszerelt cipészet nagy raktárkészlettel teljes felszereléssel betegségtől mentes eladó Cím: Pallás-Reklam Subotica-Pala Kujundžićeva ulica 4.

Schlager-féle BÖRÖNDÖK és BÖRÁRUK a legjobbak megrendeléseket és ajánlatokat elfogadók SUBOTICA Aleksandrova ulica 1.

1 drb. 4 HP GŐZMOTOR álló kazánval eladó. Látható TELTSCH GÁSPÁR „Nemzeti” mozi tulajdonosnál SOMBOR

Vándormozi Palhe Kock mozi saját villany felkészítéssel, motorokkal együtt 8000 dinárért eladó. Látható Teltseh Gáspár Nemzeti Mozi tulajdonosnál Sombor 1587

Hivatalnok perfekt német, magyar gép- és gyorsíró gépű nő, március 1-én állást nyerhet Subotica egyik nagyobb helyén levő műipari üzletben. Előnyben kért szerbül beszélő utazásra is alkalmas. Kimerítő ajánlatok „Megbízható F.” jelige alatt Schmolka hirdetőjébe Novisad, Fatoški put 2. kérelmek. 1149

Kaić illatszertár

ajánlja speciális kölnivizeit kimérve és nagyban. Viszonteladóknek árendegmény Lorigan, Chipre, Ambra, Orosz, Szegfü, Gyöngyvirág, Orgona és valódi Johann Maria Farina

KORZÓ MOZI
igazgatósága minden nagyhangú kommuniké helyett közli, hogy
Cecil de Milo mesterműve filmen az
ÉLET TÉKOZLÓI
a leffői beimgatón igen nagy sikert aratott!
Eset 12 tagu énekár tündes helyének.

LIFKA MOZI
Csütörtöktől
Ezenkívül közölgés
SALLY
A TRAKTORERŐ CSILLAGA
INRI
az emberiség filmje. Főszerep: Henny Porten, Asta Nielsen, Werner Krauss

APRÓHIRDETÉSEK
Apróhirdetés egy szó 1 dinár, vastagbetűs és címzés kétszeresen számít. Legkisebb apróhirdetés ára 10 din. Csak felbélyegzett jellegű leveleket továbbítunk. Kérdésekükhöz válaszszelvény mellékelendő.

NARODNI BIOSKOP
25., 26., 27., 28., körkívánat vasárnapig
AMIG EGY ASSZONY ÉJUT ODAIG...
Regény az utóból 6 felvonásban
Főszerepben: MARUCELLA ALBANI. — Ezenkívül
AMT A TENGER MESÉL...
2. felvonásos vigjáték. Főszerepben ZORO 6. HURU

FOGLALKOZÁS
Képzett gazdasági 37 éves, nagyobb uradalomban intenzíven képzett gazdaság-állattartás és praxissal. Referenciával alkalmazást keres. Cím a kiadóban. 1640

Keresek a rövidárú, műszaki tudományban, különösen géptan, megbízható fiatal segédként. Cím a kiadóban. 1663

Használt autók eladása. 1 drb Ford teherautó karosszériával Din. 28.000. 1 drb Ford teherautó alvázszériával Din. 24.000. 1 drb Ford 14 személyes omnibusz Din. 34.000. 1 drb Ford személyautó, csaknem új Din. 27.000. 1 drb Ford személyautó Din. 24.000. Klein Géza és Fiala szanitarizált Fordgyűjtemény. Subotica. 1609

A szépség hatalom! A szépség gazdagság!
A PÁRISI ÉS LONDONI
tanárok receptje szerint a legújabb arcbé- és szépségápolást végez minden igényeknek megfelelően, ócsón és lelkiismeretesen.
„JUNO“
KOZMETIKAI SALON SUBOTICA, Paja Kulundžićeva 3.

15-16 éves erős szellemi képzetű vidéki szülők által felnevelve állandó alkalmazásra felkészült. Árva-gyermek előnyben részesül. Cím a kiadóban. 1623

ELADÓ HERESZÉNA
400 kereszt cca 200 g elsőminőségű
hereszéna eladó
A széna Radulski Pantala (Meholy) városának udvarában megtekinthető a hol az eladási feltételek is megtekinthetők. 1667

Eladó magbika, felszerelt cimenttal 21 hónapos Mészáros Mátyással, Svilovevón 12. házszám (Bak). 1666

Használt Fordson traktorok és autók vételével és eladásával legelőszobák és legelőnyövebb felületi feltételek mellett foglalkozik Földvári Béla, Staribeček. Telefon 83-10204

Nagyban és kicsinyben!
1 kg mazsola szőlő Din. 26
1 kg szép lúdas szilva Din. 8
1 kg 1-a szilva lekva Din. 9
1 kg hordós füge Din. 6
1 kg elsőminőségű morus 1000 Din. 10
1 kg vékonyhajú dió Din. 8
1 kg dióbél Din. 32

VÉTEL-ELADÁS
Veszünk régi éremeket, különösen jó állapotúkat a római, görög, bizánci, barbar stb. Minden nap délután 4-6 óráig. Nemzetközi Tudakozó Iroda, Kralja Aleksandra 9. Subotica. 1645

VIZSGAZOTT GÉPÉSZ
azonnali befizetéssel állandó alkalmazást nyújthat
Jelentkezni lehet
Kamenolom Vrđnik Srem.

6 ülésű Puch autó, kitűnő állapotban eladó. Josip Vesic, Subotica, Stasova ul. 3. 1678

Schäffer Róza
fűszer- és csomagolóipari kereskedő
Subotica, VII., Pašićeva ulica 7
1 liter legfinomabb braziliai rum 60 dinár

ELADÓ
vagy magyarországi házzal
LAKÓHÁZ
a várostól közeli körzetben
megjús 1-re üresen átadó
Bovebbet
NARODNI BIOSKOP SUBOTICA

BÁMULATOS OLCSON ELADÓ: Arany, ezüst zsebórák, férfi, női gyűrűk, aranyláncok, cigarettatartók, raklancok, utazó táskák, nőtűk, nyári karkuruk, vaszonkékítők, ciribetűs írógépek, különféle illatszerke, kölnivíz, Champen, Bayram, parfümök, Sultanaharvé, finom kávé, két személyes új matracal és ételiszekrényvel. Nagybőv mennyiségű finom gyapjúszövet, férfi és női raglancok, egy 4-es és egy 3-as Wertheim-kassza, F. Kiss adásvételi intézet Subotica, VI. krug, Trumbićeva ulica 11. Csirkepiac. 1631

Cipő Róka
divatipiszotében
Subotica
Zrnjski trg 2. szám

Kérjen mindenütt
INFICIN-t
amely biztosan és győkelesen irt mindenféle rovar (ruszlikat és szabogarakat) 250 grammos doboz ára 15 dinár. Ha ez a szer nem használ, a pénzt visszafizetjük. Postai szétküldés:
Apoteka Krajčović, Vukovar

ELADÓ
Eiadok vagy elcsereleget egy teljesen jókarban lévő eredeti Ruston gyári magánjáró lokomobil 8 HP, azerszintű elcsereleket MÁV C gyártás cséplőt. Eladok egy 17 mm erős 400 méter hosszú acélrótt kötelet, Kermesz Péter, Kucura (Bačka). 1642

SZENA- és SZALMAPRÉS ELADÓ.
Szálmaprés
TELSCH GÁSPÁR, Nemzeti Mozi tulajdonosnál Sombor

KÜLÖNFÉLE
Ineco-Rapid valódi hűtőhűtőket használó. Az angyok pedánsok, azért ajánlom önnek is! Kapható drogériákban vagy illatszerárakban vagy Kummerkramernál, Sombor. 1612

Jövedelmező képviseletet adó üzvekként. Képviselekként, sőt nagy külföldi cég. Ajánlatok: „Ohne Kapital und Vorkenntnisse“ 9784-igje alatt a következő címre küldendő: Piras, Prag, Jindriška 18. C.S.R. 1613

ELADÓ
Sarokház, husz éve fennálló rőfös-tűszorítóval, berendezéssel, esetleg anélkül eladó. Érdeklődni ugyanitt Mohácsy Sándornál Debeljača. 1624

Elsőrendű tűzifa
hasábban és aprítva, valamint 1-a bécsi díó-kassza házhoz szállítva legkevesebb árban kapható 561
Weisz Bezsó
akereskedőnél, posta mellett, Postanska ulica 4. 1622

Butorozott szoba konyha-használatú eladó. Nyés vendéglő, Vilsonova ul. 60. 1667

1 órától este 7-ig **zongora és ének mellett táncolva** kellemesen töltöhesz el az idejét a **Steiner** cukrászdában — kedden, csütörtökön szombaton és vasárnap — **TELEFON SZÁM 206.**